

Kárpátalja Tökés Lászlóért

A Kárpátaljai Magyar Kulturális szövetség 1989. október 29-i választmányi gyűlésének alulírott résztvevői ezúton csatlakoznak mindazon intézmények és szervezetek véleményéhez, amelyek felemelték szavukat Tökés László temesvári református lelkész üldöztetése ellen.

Mélységes aggodalommal figyeljük a hitvalló lelképásztor elmozdítására irányuló törvénytelen és megfélemlítő eljárásokat. Legőszintébb együttérzésünket fejezzük ki iránta s felszólítjuk mindazokat, akik tevőlegesen vagy hallgatásukkal járulnak hozzá Tökés László meghurcolásához, változtassák meg álláspontjukat s adják, adassák vissza a lelkésznek ama jogát, hogy hivatását gyakorolhassa, szavát hallathassa a benne bízó hívek megaláztatására. Egyúttal felhívjuk a hazai és nemzetközi közvéleményt, egyéneket és intézményeket, kollektívákat és szervezeteket, hogy az eddigieknél is határozottabban lépjenek fel a Romániában zajló jogtörések ellen.

Az állásfoglalás kezdeményezői: Balla D. Károly, Horváth Sándor, Nagy Zoltán Mihály. Valamint 80 aláíró, a többi között Fodó Sándor, Móricz Kálmán, Dupka György, Zselicki József, Balla László, Csuka Béla, Tóth Lajos, Jánki András, Perduk János, Kovács Miklós.

Ungvár, 1989. október 29.

MSZMP = népárulás

Megdöbbenés és félelem vett erőt rajtam október 28-án, a Déli Krónika hallgatása közben. Puja Frigyes, Ribánszki Róbert és sokan mások, elárulni készülnek vértelen forradalmunkat. Kormányunkat bírálják, s olyan demagóg jelszavakat hangoztatnak, mint az ötvenes évek sztálinista, gyilkos időszakában elődeik. Megborzadtam a „kulák”, a „zsíros paraszt” kifejezésektől, s a „földesúr visszatérésének” primitív emlegetésétől... Megborzadtam attól, hogy vádolják Németh Miklós kormányát azzal, miszerint beleavatkozik a „testvéri szocialista” országok belügyeibe. Vajon mit érthet ezen Puja „elvtárs”? Netán hagyunk kéne az erdélyi magyarság szisztematikus kiirtását, netán segítséget is nyújtunk Ceausescu fasizta diktatúrájának? Meg kell állítani e borzalmat, mely fenyegeti a hazát. Meg kell állítani kormányunknak ezt, a Nyilas Párttól nem sokban különböző, milliárdokba rémületet keltő sztalinizmust.

Furcsa gondolatok kerítenek hatalmukba. Ha hozzájuk kerülne az ország vezetése... megint tankok dübörögnének az utcákon, koncepciók perek ezrei zajlanának a bíróságok épületeiben, akasztások a kivégzőhelyeken. Templomokat zárnának be. Gyilkolnának zsidót és keresztényt egyaránt, — mint tették az elmúlt negyven év alatt. Iszonyat elgondolni is azt a vérontást, melyet néhány demagóg magyarnak nem nevezhető — hadd mondjam ki! — örül hajtana végre, egy független országért küzdő néppel szemben. Am van valami, ami pozitív ebben a rémes hírben. Az MSZP nem engedte, hogy

székházában rendezze elődjének salangja, ezt a pártértekezletet. Az MSZP bizonyított ezzel. S nem akarok dicshimnuszokat zengedezni az utód párttól, — egyik párttól sem — meg kell azonban állapítani, hogy amit akarnak, az európai. S erre a Déli Krónika közben jöttem rá. Most egységre van szükség, még ha nem is nagy létszámú az egyedüli ellenzék, a Puja-Ribánszki MSZMP. Hiszen, annak a hatalomnak soha nem számított sem Alkotmány, sem Helsinki... semmi.

A kormány tényleg legyen a helyén, s a demokratikus pártok is teremtsenek egységet, mert van egynehány ember, s vannak tényérnyalók, kikre mindig rá lehetett bízni egy diktatúrát, egy vérontó hatalmat. S lehet, hogy vannak olyan „testvéri” országok, kik ezt meg is tennék. Egy ország borzad el Ribánszki nevével! Mert elborzad Szalasiától is, s el Rákosiétól. Van-e helye a társadalomban ilyen pártnak?

Jó volna megtorlást kerülve, összeállítani egy vádiratot az eltelt negyven évről. Mert vádol egy nép, de békében megbocsát. A vádlott azonban ismét vért kíván, nemzetet és népet árul el! Vajon törvényen belül van-e az, aki leverni szándékozik egy olyan forradalmat, melynek résztvevője maga a nép, s a népakarat. Ugy hiszem, kívül esik minden józan törvényen az eféle szervezet. *Ezt deklarálja a kormány, s akkor nem lesz aki elmozdítsa helyéről. S nem kell harminchárom év múlva értünk gyertyát gyújtani!* Elborzadtam a Déli Krónika közben, 1989. október 28-án!

Stoffán György

Elsőként Keletről a ZDF birodalomban

(Riport a 7. oldalon)

Forró ősz Jugoszláviában

(levél az 5. oldalon)

K
É
T
H
L
Y
A
N
N
A

Szociáldemokrata államminiszter 1956-ban

„Egy olyan történelmi pillanatban áll talpra a Szociáldemokrata Párt, történetétől megbénított óriás, amilyen a magyar történelemben még sosem volt.”

„Mélységes tisztelet és főhajtás azoknak, akik a legtöbbet, fiatal életüket adták azért, hogy felemelt fejjel, megaláztatás nélkül járhassanak ebben az országban az emberek.”

„A Szociáldemokrata Párt megalakulása nem jelenthet menedéket azoknak, akik ennek a politikai, gazdasági és erkölcsi csődnek okozói.”

„Nem vezérekre, hanem vezetőkre van szükségünk.”

A TASZSZ értékelése

Az MSZMP volt tagjainak hallgatásával és az ellenzéki pártok, csoportosulások tevékenységének élénkülésével magyarázza a TASZSZ, hogy az MSZP-be — a korábbi becslésekkel ellentétben — eddig csak mintegy 15 ezren léptek be.

A magyar belpolitikai helyzetről közölt részletes tudósítás szerint az MSZMP-tagságának jelentős része továbbra is hallgat és saját tapasztalatai alapján fogja majd eldönteni, hogy melyik politikai tömörülés lesz képes végigvinni Magyarországot a helyes úton s melyik párt programja lesz számára a leginkább elfogadható és megvalósítható.

Szergej Ivanov, a TASZSZ budapesti tudósítója emlékeztet rá, hogy alig néhány héttel a kongresszus után két kommunista párt és két MSZMP jelentette be megalakulását s közölték: magukat tekintik az MSZMP forradalmi hagyományai örökösének. A tudósító idézi Fábry Bélát, az MSZP Országos Elnökségi tagját, aki kijelentette, hogy az MSZP az MSZMP egyetlen jogutódja, még akkor is ha a szocialista pártnál nagyobb létszámú baloldali párt jönne létre. A jelentés végezetül megállapítja, hogy a politikai tömörülések tényleges erőviszonyáról a választások előtt még korai lenne politikai előrejelzésekbe bocsátkozni.

Még Kerenszkij vette fel a hitelt...

Moszkva adóssága

Amerikai és szovjet szakemberek technikai jellegű megbeszéléseket folytatnak arról, hogy miként fizesse vissza Moszkva azt a 188 millió dolláros összeget, amit még a Kerenszkij-kormány vett fel hitelként.

Amennyiben sor kerülne visszafizetésre, akkor lehetségessé válna szovjet kötvények eladása az Egyesült Államokban, de erről még korai lenne beszélni — mondta a külügyi szóvivő. A tárgyalások bejelentésével egyidejűleg az amerikai külügyminisztérium azt is közölte, hogy engedélye-

zik egy szovjet banknak, hogy fiókirodát nyisson New Yorkban, de ez mindaddig nem működhet, amíg Moszkva nem rendezzi az adósságot. Várhatóan a szovjet hitelekrol is szó lesz a Gorbacsov—Bush találkozóon, de az 1934-ben hozott egyik amerikai törvény értelmében amerikai kormány nem adhat hitelt olyan államnak, amely tartozik neki, hacsak nem tagja az azóta megalakult Világbanknak és a Nemzetközi Valutaalapnak. A Szovjetunió pedig egyik nemzetközi pénzügyi szervezetnek sem tagja.

Az NDK-ban a reformokért

Szerda este az NDK városaiban összesen több mint ötvenezen tüntettek a demokratikus reformokért, a lakáskörülmények javításáért és a levegő tisztaságáért. Neubrandenburgban mintegy húszezren vonultak fel. Heinz Hahn polgármester megígérte nekik, hogy a városi közigazgatás különböző kommunálpolitikai bizottságaiban helyet biztosítanak a független állampolgári csoportoknak. Az Odera mentén fekvő Frankfurt főterén tízezer vettek részt azon a tömegmegmozduláson, amelynek szónokai az Új Fórum nevű független szervezet aktivistái — mélyreható, ám az alkotmány alapján álló társadalmi változásokat sürgettek.

A Drezda melletti Freitalban mintegy ezren gyűltek össze a városháza előtt, és követelték a városi finomacélmű számlájá-

ra írandó légszennyezés megszüntetését. Halberstadtban ugyancsak tömegmegmozdulás volt, az Új Fórum kezdeményezésére.

„Igen rövid időn belül új kormányzatra van szükségünk” — jelentette ki szerdán Manfred Gerlach, az NDK Államtanácsának egyik elnökhelyettese, a Liberális Demokrata Párt elnöke. A jövő héten összeül az NSZEP Központi Bizottsága, és elképzelhető, hogy számos, reformellenesként számított elnöki elváltól a Politikai Bizottságból. Gerlach világossá tette, hogy nem Egon Krenzre gondol: „ő az, akire most szükség van” — mondta. A liberális demokraták vezetője szerint egyébként az új kormány nagy tisztelettel kell viselnie a parlamentben képviselt kis pártok iránt.

Európai Fórum Bloisban

Kétnapos nagyszabású európai kulturális fórum kezdődött a franciaországi Blois városában Jack Lang francia kulturális miniszter kezdeményezésére.

A fórumon mintegy húsz európai állam kulturális minisztere és körülbelül száz meghívott művész, kulturális szakember vesz részt. Glatz Ferenc másirányú elfoglaltsága miatt Köpeczi Béla akadémikus képviselte a minisztériumot.

A magyar meghívottak között neves művészek, társadalomtudósok vannak, így Babarczy László rendező, Csordás Gábor író, Enyedi Ildikó filmrendező, Kis János filozófus.

Fejtő Ferenc a Franciaországban élő magyar publicista külön alapítvány létrehozását javasolta arra, hogy a legfontosabb nyugat-európai politikai, szociológiai, filo-

zófiai és gazdaságtudományi műveket lefordíthatassak azoknak a kelet-európai országoknak a nyelvére, amelyekben a könyvek eddig még nem jelentek meg.

Ugyancsak javasolta, hogy szervezzenek nagyszabású vándorkiállításokat annak bemutatására, hogy milyen szerepet tölthetnek be Kelet-Európa fővárosai a századfordulón az európai kultúra fejlődésében. Harmadik javaslata: Franciaországban hozzanak létre egy (nem állami) kulturális központot a kelet-európai népek nyelvének, kultúrájának, művészetének megismertetésére.

Kis János filozófus vitatta, hogy létezne valamiféle külön közép-európai kultúra. Csordás Gábor író, az európai kultúra váltságáért a politikai megosztottságot tette felelőssé.

Osztrák vélemények

Konfliktusexport vagy erőpróba

Az osztrák kormány is felelős a Nagymarossal kapcsolatos, környezetvédelmi és politikai szempontból egyaránt elhibázott korábbi lépésekért — jelentette ki az osztrák zöld alternatív párt országos ügyvivője, Voggenhuber. A politikus úgy véli, hogy az osztrák illetékesek, miután a társadalom ellenállásán elbuktak újabb bel-földi dunai vízerőmű-építési terveik, az ország társadalmi és környezeti konfliktusait a nagymarosi építkezésbe való bekapcsolódással „exportálták” Magyarországra, kihasználva az akkori magyar egyeduralmi rendszer kínálta lehetőségeket. Szerinte a magyar parlament legújabb döntése késztesse arra az osztrák érdekelteket, hogy semmiképpen ne hajtsanak be nyereséget vagy hasonló jellegű kártérítést s még tényleges költségeik megfizetéséről is a közös felelősség alapján és tudatában tárgyaljanak a magyar féllel.

Schüssel osztrák gazdasági miniszter visszautasította a zöld párt ügyvivőjének követelését. Azzal érvelt, hogy az ellenzéki politikus „könnyen nagyvonalúskodik mások pénzével” s az osztrák munkavállalóknak aligha lehetne megmagyarázni, hogy magyarországi munkaóráik ezreit miért nem fizetik meg. Kifejtette: Magyarország kétségkívül szerződésességet követ el s ebben a helyzetben Ausztriának arra kell törekednie, hogy érintett cégei vagy készpénzben, vagy az 1996-tól esedékes magyar áramszállítások révén hozzájussanak a neki járó, jelenleg mintegy négymilliárd schillingre rügg kártalanításhoz. Schüssel szerint az osztrák állam által a magyarországi munkák hitelezésére vállalt szavatosság csak akkor játszik majd szerepet, ha a magyar partnerek egyik formában sem teljesítenék kötelezettségeiket. „Abból indulunk ki, hogy a magyar fél teljesíti ígéreteit, de nehéz helyzetnek nézünk elébe” — mondotta.

Az osztrák fővállalkozóként résztvevő cég, a Donaukraftwerke AG (DOKW) ügyvezető igazgatója, Erich Schmidt a Die Presse-nek nyilatkozva közölte, négymilliárd-százmillió schillinget követelhetnek magyar szerződő partnertől, az Oviber-től. Az igazgató szerint a beruházás leállításával magyar részről egyértelműen szerződésessé történik, amely nem magyarítható „vis majorral”, azaz

külső kényszerítő körülménnyel s a szerződés egyoldalú felbontásának következményeit az osztrák jog szerint kell rendezni. A megoldás egyik lehetősége, hogy a magyar fél készpénzben rendezi „számláját”. A másik mód: az osztrák követeléseket Magyarország később, 1996-tól kezdve áramszállítással elégíti ki a Magyar Villamosművek Tröszt és az osztrák Országos Áramszolgáltató Konzern néhány éve kötött szerződése alapján, amelynek teljesítésére egy osztrák bankkonzorcium 8,1 milliárd schilling értékben államilag szavatolt, természetesen jelentős kamattételekkel is megnöveli a magyar fizetési kötelezettségeket. A pénzügyi rendezésre irányuló osztrák lépések csak akkor válnak esedékessé, ha a magyar beruházó, az Oviber hivatalosan is bejelenti a leállási döntést — mondta az igazgató.

Egy másik lap, a Der Standard rámutat, hogy a mostani parlamenti döntés előtt a magyar illetékesek többször leszögezték: Magyarország teljesíteni akarja az 1986-ban kötött áramexport-szerződést amelynek értelmében 1996-tól kezdve húsz esztendőn át évente 1200 gigawattóra (egy kisebb hőerőmű teljesítményének megfelelő) mennyiségű villamos áramot szállít az osztrák áramszolgáltató társaságnak, amelynek érdekeltiségébe tartozik a DOKW is. Ennek ellenére a cég vezérigazgatója, Walter Fremuth a lapnak kifejtette: megalázó személyes vereségének érzi a Nagymarosról hozott magyar határozatot, mivel pár évvel ezelőtt egyik fő szervezője volt a beruházásban való osztrák közreműködésnek.

A Der Standard külön kommentárja szerint a nagymarosi erőmű története mind magyar, mind osztrák szempontból nézve a demokrácia kockázatainak iskolapéldája. A lap utal arra, hogy milyen szerepet játszottak „e sztálinista emlékműre” vonatkozó magyar kormányzati és parlamenti álláspont megváltozásában a hazai környezetvédő és demokratizálási mozgalmak. Mint írja, hasonló társadalmi tényezők hatására kellett lemondania pár évvel ezelőtt az osztrák államnak is a hainburgi dunai vízlépcső megépítéséről, majd utána az osztrák gazdaság a magyar nagymarosi beruházás nagyvonalú támogatásában keresett magának kárpótást. Többek között az áramszállítási szerződés révén is, amely a tervezett hainburgi energiakapacitás mintegy felét jelentő elektromos áramot biztosította hosszú időre Ausztriának. A két ország „zöldjei”. a Nagymarosban való osztrák együttműködést „áram-gyarmatosításnak” minősítették, mivel Ausztriának nem volt ugyan köze a beruházás elhatározásához, de részvételével mégiscsak támogatta e környezetromboló terv megvalósítását. Most kétségtelenül jogosak ugyan az osztrák kártérítési igények, de rendezésük inkább politikai, mint jogi kérdés. Ésszerűbb lenne a Nagymarosnál felszabaduló anyagi eszközöket magyar és osztrák cégek közös ipari vállalkozásaira fordítani, hisz a magyarországi befektetések tekintetében Ausztria egyelőre elmarad az NSZK mögött — írja a lap.

A VILÁG HÍREI

— A prágai NSZK — nagykövetségen már közel ezerháromszázan tartózkodtak, igen sok a fiatal, és mintegy két-háromszázra tehető a gyermekek száma. A nagykövetség már sátrakat rendelt, amelyeket a kertben kívánunk felállítani.

— Október 30. és november 2. között a Bolgár Népköztársaság fővárosában, Szófiában a Varsói Szerződés vezérkari főnökei áttekintették az egyesített fegyveres erők korszerűsítésének kérdéseit.

— A „klub a bulgáriai nyíltság és átalakítás támogatására” elnevezésű, tavaly november 3-án a szófiái egyetemen alakult független, értelmiségi szerveződés vezetői szerdán este egy szófiái magánlakásban sajtóértekezletet tartottak — fennhálások óta az első — egy éves „ju-

bileumuk” alkalmából. A több mint 30 újságíró kérdéseire Koprina Cservenкова újságíró, Csavdar Kjuránov szociológus professzor és Zselju Zselev filozófus válaszolt.

— Az NDK tovább kívánja fejleszteni együttműködését az Európai Közösséggel, és ennek keretében nem zárkózik el a tagállamok és az NDK részvételével létrehozandó vegyes vállalatok gondolata elől sem — jelentette ki csütörtökön Krenz.

— A kelet-nyugati viszonyban bekövetkezett kedvező változások ellenére az amerikai csapatok a következő évüzdében is Európában maradnak — jelentette ki Raymond Seitz, európai és kanadai ügyekért felelős külügyminiszter-helyettes.

— Németh Miklós, Ante Markovics szövetségi kormányfő vendégeként máától kétnapos baráti látogatást tesz Belgrádban.

— Közös szovjet-amerikai sajtóközponat fog működni a földközi-tengeri csúcs idején jelentette be Geraszimov, de a hadihajókról — néhány kivételtől eltekintve — ki fogják rekeszteni a sajtó képviselőit.

— Nyílt szavazáson, elsőpró többséggel választotta meg csütörtökön az NDK szakszervezeti szövetségének, a Szabad Német Szakszervezeti Szövetségnek (FDGB) elnöksége Annelis Kimmelt a szervezet új elnökévé. Előzőleg Harry Tisch, aki 1975. óta állt az FDGB élén, benyújtotta lemondását.

Csehszlovák lapokból Bős—Nagymarosról

Kétféle vélemény

A Mladá Frontának adott interjúban Mikulás Huba, a szlovák környezet- és természetvédő szövetség pozsonyi városi bizottságának elnöke, a Szlovák Tudományos Akadémia munkatársa nyíltan kijelentette: a pozsonyi környezetvédők véleménye inkább a magyar állásponthoz közelít. Megismételte a pozsonyi környezetvédőknek azt a javaslatát, hogy a most már csak a létesítmény csehszlovák részéről folytatandó vitába független szakértőket vonjanak be.

Csütörtöki vezércikkében a Rudé Právo, a CSKP lapja gyakorlatilag újra ismertette a csehszlovák álláspont fő elemeit, azt hangoztatva, a vízlépcsőrendszer felépítésével a környezet nem károsodna, az esetleges negatív hatásokat műszaki intézkedésekkel lényegesen csökkenteni vagy kiiktatni lehetne.

Az újság újjól hangúlyozta: hosszú távon nincs kétség a vízlépcsőrendszer energetikai, árvízvédelmi és hajózási hasznáról. Azt igyekezett dokumentálni, hogy a magyar fél még idén is nemegyszer változtatta álláspontját, a csehszlovák konstruktív kezdeményezésekre nem válaszolt ugyanolyan komoly hozzáállással, csak „homályosan megfogalmazott fenntartások” hangzottak el.

Csehszlovákia elég türelmet és maximális igyekezetet mutatott, hogy mindkét fél számára elfogadható megoldást találjanak, de a csehszlovák racionális javaslatok „nem hullottak termő talajba” — szerintük a magyar parlament döntését követően Prága kénytelen pótmegoldáshoz folyamodni és kártérítést követelni.

Magyar reform — amerikai szemmel

„A demokratikus reformok Magyarországon nagyobb kockázatot jelentenek, mint Lengyelországban. Ha a reformok kudarcba fulladnak, akkor a következmények súlyosak lesznek a többi kelet-európai ország, de Kelet-Németország és a Szovjetunió számára is. A reformellenes erők a Szovjetunióban döntő érvhez juthatnak a magyar kudarcra. A kelet-nyugati kapcsolatokban most megindult átalakulás összeomolhat” — írja William Pfaff az International Herald Tribune csütörtöki számában. Szerinte a magyar reformok akadályai, hogy az országban nincsen olyan politikai erő, mint a Szolidaritás, az ellenzéki csoportok politikai ereje, programja bizonytalan, és a politikai helyzet zavaros. Nincs olyan mérsékelt erő, amely egymagában képes volna megnyerni a jövőre esedékes választásokat és az ésszerű reformok útjára lépő kormányt vezetni. A legkorábban a jövő nyáron alakulhat kormány, és nem kizárt, hogy gyenge lesz, mert politikailag éretlen pártok közötti koalícióra és kompromisszumra alapul majd. „Sok min-

den emlékeztet a háború előtti harmadik és azt követő negyedik francia köztársaság bizonytalanságára. A változás folyamata nagyon demokratikus, és az, amin a magyarok 1949. óta keresztülméntek, érthetővé teszi, hogy miért választanak gyenge rendszert” — írja az elnökválasztás és az elnöki hatalom kérdése körül kibontakozott vita kapcsán. — „Úgy tűnik azonban, hogy a nagy és döntő változások idején nem erre van szüksége az országnak.”

Pfaff a fenyegető veszélyek közé sorolja a nacionalizmus feléledését és a nehéz gazdasági helyzetet is. „Ha bekövetkeznek a bajok, és addigra nem jön létre egy összetartó és tehetséges vezetés, akkor lehetséges az eltolódás a radikalizmus irányába. A radikalizmus viszont olyan reakciót válthat ki, amely viszont rendpártot akar. A kockázat tehát igen nagy. A célkitűzések azonban — a szabad választás, a szabad pártok léte, a szabad kormány, a felszabadított gazdaság — olyanok, amelyek bármilyen kockázatot megérnek” — írja az amerikai publicista.

Négyes kormányközi értekezlet

Gianni De Michelis külügyminiszter elnökletével csütörtökön értekezleten vitatták meg a november 11—12-én Budapesten tartandó négyes kormányközi értekezleten előterjesztendő olasz javaslatokat. Magyarország, Ausztria, Jugoszlávia és Olaszország miniszterelnök-helyettesi és külügyminiszteri szinten együttműködési tanácskozást tervez Budapesten. A négy ország szorosabb, újfajta együttműködésének gondolata és javaslata Gianni De Michelis külügyminisztertől származik, aki először egy évvel ezelőtt vetette fel azt budapesti megbeszélésein. Az értekezleten az Alpok—Adria munkaközösségben résztvevő olasz tartományok vezetői és a minisztérium gazdasági együttműködésében illetékes vezetői vettek részt a budapesti, belgrádi és bécsi olasz nagykövetek-

kel együtt. A minisztérium szóvivője elmondta: az olasz kormány nagy súlyt helyez a térségbeli együttműködés fokozására. Kívánatosnak tartja az ipari, műszaki-tudományos, közlekedési és távközlési együttműködés minél szorosabbra fűzését, — a környezetvédelmi és kulturális kooperációt.

De Michelis a jelek szerint a budapesti négyes értekezletet is arra kívánja felhasználni, hogy szorgalmazza: épüljenek ki olyan formák, amelyek erősítik a közeledést és az integrációt a korábban tömbökre osztott Európa két fele között. „Az, hogy mi történik Jugoszláviában és Magyarországon, a lehető legközelebb érint bennünket. Olaszország nem maradhat tétlen vagy közömbös” — jelentette ki a miniszter.

Az egyetem bocsánatot kért...

Rehabilitált hallgatók Veszprémben

A Veszprémi Vegyipari Egyetem ünnepélyesen bocsánatot kér azoktól a hallgatóktól, akik az elmúlt 38 évben erőszakolt, vagy vélt politikai okok, retorziók miatt kénytelenek voltak megválni az egyetemről. Erről döntött az egyetem tanácsa csütörtökön. 1951 óta 40 személyt fegyelmi úton távolítottak el az egyetemről politikai okokból, 10-en pedig fegyelmi nélkül, egyszerűen politikai kifogások miatt kerültek ki. Az ötven között akadt aki kulákszármazású, többen pedig az 1956-os nemzeti forradalmi tanácsban való részvétel miatt váltak nemkívánatos-

tossá. A tanács nyilatkozata az elkövetett méltánytalanságokat határozottan elítéli, a megtorlást szenvedettek től ünnepélyesen bocsánatot kér. Egyidejűleg kinyilvánítja, hogy mindazok az emberi jogot és szabadságot sértő határozatok, amelyek — részben külső erők nyomán — a korábbi elmarasztaló megítélés alapjai voltak, érvénytelenek és semmissé.

A nyilatkozatot, amely a megnyugvást kívánja elősegíteni, a rehabilitált hallgatók és dolgozók névsorával együtt, az egyetem alapokmányai között helyezik el.

Felmentették Szeged tanácselnökét

A Szegedi Városi Tanács csütörtökön tartott ülésén december 1-jétől felmentették hivatalából Csonka István tanácselnököt. Addig évi rendes, eddig ki nem vet szabadságát tölti. Az utóbbi hónapokban több újságcikk foglalkozott a szegedi tanácselnök lakásmanipulációival, egyéb, jogilag nem, de morálisan kifogásolható, a város közvéleményét felháborító ügyeivel. A tanács az október 19-i ülésén — figyelembe véve Csonka István azon kérését, hogy ügyéről a testület döntsön — ideiglenes bizottságot bízott meg a helyzet értékelésével és javaslat-tétellel arra vonatkozólag, hogy mi legyen az elnök további sorsa. A bizottság részletesen elemezte, milyen érvek szólnak Csonka István maradásá, illetve távozásá mellett. Az utóbbi érvek bizonyultak súlyosabbnak, ezak ugyanis a közélet tisztítását is szolgálták. Miután gyakorlatilag polgármester nélkül maradt Szeged, Tóth Károly, az ideiglenes bizottság elnöke ismertette elképzelésüket arról, hogyan működjön tovább a tanács. A rendkívüli helyzetben rendkívüli megoldást terjesztett elő, amely szerint — miután a megkérdezettek közül senki nem vállalta a tanácselnöki teendők ellátását — a testület bízzon meg három tanácstagot a tanács képviselőjével, az elnöki feladatok elvégzésével. Megbízásuk természetesen ideiglenes, és társadalmi munka lenne. A testület megvitatta a javaslatot, de mert ilyen döntés nem volna törvényes, csak tájékoztatónak tekintették. Megállapodtak abban, hogy a törvény értelmében a következő tanácsülésig véleményyt kérnek a népfronttól, kíván-e élni az elnökválasztással kapcsolatos jelölési jogával. A kérdésre a következő tanácsülésen térnek vissza.

Magyar—lengyel reformtörekvések

Konstruktív svéd hozzáállás

A lengyel és magyar társadalmak demokratikus és pluralista alapon történő sikeres megreformálásának egyik előfeltétele az, hogy e két ország gazdasága pozitív irányban fejlődjön. Svéd oldalról is segítségre van szükség annak érdekében, hogy kézzelfogható módon támogassuk a magyar és lengyel fejlődést — ezt írja a svéd-magyar Kereskedelemfejlesztő Társaság és a svéd-lengyel Kereskedelmi Kamara elnöke a svéd kormányhoz intézett levelében.

„Konstruktív és jó szándékú svéd hozzáállás a hitelek kérdéséhez, beleértve a korábbi lengyel adósságok szabályozását is, nagy jelentőségű mindkét ország számára a gazdasági élet és az ipar szerkezeti átalakítása szempontjából” — olvasható a memorandumban. A szerkezeti változás támogatása egyben a svéd export számára is lehetőséget teremt, mert a svéd vállalatok exportlehetőségei ma azon állnak vagy bukhatnak, hogy a finanszírozás lehetőségei megteremtődnek-e. Az elnökök éppen ezért javasolják, hogy alapokat hozzon létre Svédország a helyi vállalatok tőkével való ellátásának elősegítésére. Mind-

két ország gazdasági reformjának ugyanis fontos eleme az új vállalatok alapításának megkönnyítése célzó intézkedések bevezetése. E vállalatok számára fontos, hogy ne csak hitelekhez juthassanak, hanem saját tőkéjük is legyen.

A reformtörekvések támogatására kereskedelem-politikai intézkedéseket is kell hozni — javasolják. A Svédországban irányuló lengyel és magyar export korlátozásoknak van kitéve, és a termékek után a svéd határon vámokat és behozatali illetéket kell fizetni. Az ilyen akadályok leépítése Magyarország és Lengyelország esetében — hasonlóan ahhoz, mint ami az EGK-országokkal kapcsolatban történt — egyrészt reális, másrészt nagy pszichológiai jelentőséggel bír — hangsúlyozzák a jelentés készítői.

A lengyel és magyar kereskedelem akadályainak elhárítása ahhoz hasonlóan, mint ahogyan az EFTA-n belül és az EFTA-országok és az EGK piaci között történt, jelezné e két ország közelségét egy gazdaságilag integrált Európához.

Hallgat

Elcsépett, túlbeszélt, agyon(ki)politizált, egyre megy, de szentigaz, a még csak a hátunkról lesöpört negyven év elhittette: az úgy jó, ha a nép feje fölött egyezkednek a nadrágosok, a magukat politikusként tartók. Es még azt is: „mindenkiből minden lehet”, tudás nélkül, ami — mondjuk — az ország vezetéséhez szükséges, vagy éppen egy gép szét- és összeszereléséhez. A nadrágosok politizáltak is, a többség, a nép pedig más lehetősége nem lévén — túrt és hallgatott.

De hát hallgatott-e valójában? Nem! Volt véleménye. Baráti, családi, kocsmái, üzemfolyosói eszmecsereket folytatók, egyszóval szűk körben, hallgatógon. Magánpolitizálónak lett a magyar s ebben nincs semmi meglepő — a sztálini diktatúra egyenes következménye ez —, mint ahogyan abban sem: ma is hallgat a többség — a mai zűrzavarossá lett, tett, politikai kavalkárd egyenes következményeként. Többpártrendszerrel, (vagy?) sokpártrendszerrel bekerítve, beterítve lett ez az ország, akiknek kialakulásuk sok zajjal jár, nem is beszélve a szüntelen alkudozásról, a hatalomra törésről.

A magánpolitizáló most kezd tapasztalni valamit, amit eddig nem volt módja megélni, és egyelőre nem akar-

(?)

ja azt, amivel most szembesül, aki pedig miközben azt tapasztalja, hogy az ő hangját meg sem hallják, s bár az ő érdekére hivatkoznak, de véleményére nem kíváncsiak, nos, aki ezt tapasztalja, az okkal-joggal fordít hátat a közügyeknek s kezd ezért magánpolitizálni. Hallgatógon — ez a látszat — pedig feszülten figyel. Figyel a politika napi eseményeitől önmagát távol tartó, aki nem mond véleményt, nem vesz részt a különböző pártok, platformok csatározásaiban, vitáiban.

A figyelő hallgatást sokan és sokféleképpen értelmezik, magyarázzák s van bennük igazság. Abban is aki általános közömbösségről beszél, meg abban is, aki azt mondja: a most megadott lehetőség, hogy bárki beleszólhat (hangzik ékes hangon szólva) az ország sorsának érdembeli alakításában nem több a lehetőségnél, mert nem is tudnak mit kezdeni vele. A nyáron megtartott időközi képviselő-választások is ezt látszanak igazol-

ni. A távol maradók a „lábukkal szavaztak.” Másfelé vitte őket.

Kiábrándultsággal, fásultsággal, bizalomvesztéssel, életszínvonal romlással hozzák összefüggésbe a hallgatást még. Nincs idő politizálni, nagy a megélhetésért való hajtás. Nagyon

a magánpolitizáló

erős a kívülállási szándék, pedig háborog és méltatlankodik is a magánpolitizáló: „elég a szőzönből, ezek csak szónokolnak. Cselekedjenek is! Adjának több bért, lakást, olcsóbb enni-inni, felvenni- és szórakoznivalót.”

Felmérhetetlen a kár az ország gazdasági életében, amit fokoz a terjedő és egyre jobban begerjedő infláció. A kormány és a (még) mögötte álló párhatalom szerint ez egy sorscsapás, amely minden országot sújtott vagy sújt. Lám, a régi gazdaságpolitikai hibák most bosszúlják meg magukat! Nem lehet „túlfogyasztani” büntetetlenül — így mondja a pártos politikus a magáét, elhitetve, hogy ő most más politikát csinál s csak beszél, beszél... pedig beszélni sem könnyű, de úgy tűnik egy bizonyos szinten mindeki ké-

pes a művelésre. Azon a szinten művelje is.

A magánpolitizáló hallgat, jogos kifogással és félelemmel: ne nélküle döntsenek! Tagolt társadalmat remél, mert annak eszméje éppen azt jelenti, hogy mindenki tegye a saját dolgát, azt viszont a legjobb tudása szerint. Csak tenné, tehetné már!

Olyan társadalommá lett az ország, amelyben mindenki elégedetlen. A bérből, fizetésből, nyugdíjból élő elnyomított környezetében szétziláltá váltak az értékek, sokallja amit más kap, kevesli ami neki jut, bizalmatlan, irigykedő...

A hallgatás kiszámíthatatlan indulatokat is leleplezhet. Ha megszólal a magánpolitizáló mit mond...?

De nézzük a dolgos hétköznapiakat! Akinek a feje fölött egyezkedés zajlik az végül is, ami az élethez szükséges megteremti, mert enni, inni, fűteni, házat építeni, és hadd ne soroljam, azt kell!

Így szavaz, a két kezével, a hallgató magánpolitizáló ember.

A mai zűrzavarban, ha ezt is észreveszik, uram bocsá', még értékelik is, nem fogják rosszul kiszámítani a magánpolitizáló megszólalását, mert egyhúron fog pendülni, az igazságvágy szolámán felcsendülve. És az igazság végül is — az sem baj, ha hallgatógon — győz — csak fiaink győzzék megérni.

Petőfi László

Ma még kuriózum

Az idén május végén nagy szenzációként adta hírül szinte valamennyi magyar tömegtájékoztató eszköz, hogy Kiskunhalason nem mindennapi kiállításnak adott otthont az Általános Művelődési Központ. A világhírű svájci Helvetia cég óra- és aranyékszer termékeiben gyönyörködhetnek a szakértők, a laikusok, s a két nap alatt talán megszépültek a hölgyek álmai is: csillogtak-villogtak a nyakékek, a karláncok, a gyűrűk, az órák az elvárszolt gondolatvilág legkecsesebb csuklóin, dekoltázsain. A szokatlan kezdeményezés, vállalkozás tátott szájkra talált nemcsak a közönség körében, de a város „jóakarói” között is. Olyannyira, hogy a művelődési központ igazgatója ellen feljelentés is született, gondolván: majdnem biztos, hogy nem tiszta ez az üzlet. Mocsok azonban csak az irigykedő kezéhez tapadhatott, mert a súlyban sem csekély arányú a leghivatalosabb úton lehe- tett a központ kiállítóanyaga.

Még e kis kellemetlenség sem riasztotta vissza attól Szemerédi Lászlót az igazgatót, hogy újabb kuriózummal lepje meg a várost. Noha, a „felhajtás” korántsem annyira látványos, mint az „aranyláz” idején: nincsenek fegyveres kordonok az udvaron, a kiállítóteremben — mégis ritkaságszámba menő esemény színhelye lesz a napokban ismét a halasi intézmény egy héten át.

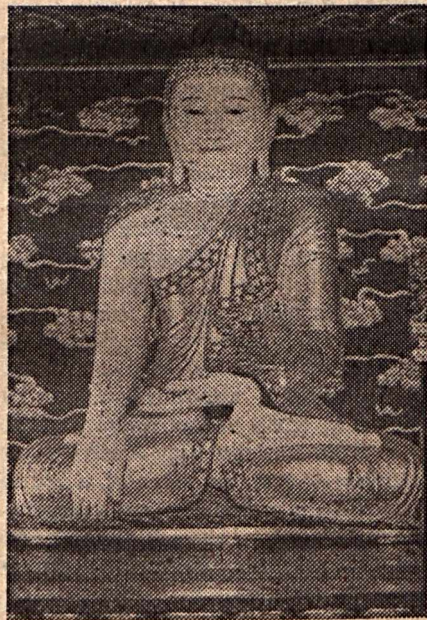
Az európai ember mindig áhíttal volt a keleti kultúra iránt, így a magyar

honpolgárok is szívesen tekintenek meg egy-egy ázsiai országot bemutató kiállítást, tárlatot. Ám a halasi rendezvény egyedülálló abban a tekintetben, hogy Kínával úgy ismerkedhet meg a közönség, ahogy még eddig sehol az országban.

A most nyíló kínai kulturális hét rendezvényein több oldalról is bemutatkozik Kína. Az ATLANTIS Ges. M. B. H. cég termékein keresztül megismerhetjük az ország népművészetét: kézi festésű porcelánvázák, kávé- és teáskészletek egyedi darabjait, az ősi kézműves iparágak megannyi jellemzőit, a természetes alapanyagokból készült kozmetikumok különböző változatait. A rendezvény sztárjai a világhírű selyem-manufaktúrák remekművei lesznek.

Az esemény érdekessége, hogy a kiállítás ideje alatt bárki gyári áron rendelhet a bemutatott termékekből, amelyet rövid határidővel, december elejéig teljesít a vállalat. Ezenkívül az ATLANTIS cég minden látogatónak ajándékutalvánnyal kedveskedik, amit bécsi üzletükben válthatnak be az ügyfelek.

Mindezekon túlmenően iparművészeti kiállítás, fotókiállítás gazdagítja a programot: megismerhetjük a kínai képzőművészetet, a nemzetiségi öltözeteket, Peking új arcát, a turisztikai látványosságokat. A tárlat ideje alatt folyamatosan videofilmeket is vetítenek.

Na, és a legfontosabb sem maradhat el egy ilyen programból: a kínai konyhaművészet ízeivel ismerkedhet meg az, aki ezen a héten vállalkozik egy kínai vacsorára. A művelődési központ erre a célra kialakított éttermében öt vendég mesterszakács mintegy 20 féle ételkülönlegességet készít eredeti, magukkal hozott nyersanyagokból esténként. Lehet, hogy ez lesz a főpróba? Mert azt beszélnek a városban, hogy a sikertől függ: lesz-e kínai vendéglő Kiskunhalason. Mindenesetre az esti hangulat már biztosított: eredeti kínai zenével várják a vendégeket.

Reméljük, ezúttal az irigykedők nem ragadnak tollat, hanem élvezik e hasznos rendezvény minden programját. Mert előbb-utóbb meg kell szoknunk, hogy nálunk sem megy másként, csak vállalkozva!

Szilvási Ildikó

Tüntetés a Zalai Hírlap előtt

A zalaegerszegi ellenzéki kerekasztal szervezetei már többször összeakaszkodtak a megyei lap szerkesztőségével, így kemény háború dúlt a szeptemberi pótválasztás idején is. Október 21-én nyilatkozatot jelentettek meg a lap hasábjain, melyben többek között követelik, hogy a lap főszerkesztője mondjon le. Szerintük a lap csak akkor szolgálhatja megfelelően a megyében élők érdekeit, ha az MSZP-től átkerül a „népképviselőlet szervezete, a megyei tanácshoz”. Mivel az újság vezetőit tárgyalóképtelennek tartják, a továbbiakban csak a tulajdonossal hajlandók a párbeszédre. A nyilatkozat megjelenésével együtt a szerkesztőség is lekötölte véleményét, melyben kijelentik a munkatársak, hogy a lap az olvasóké. Nem kérem sem a régi, sem az újonnan jelentkező gazdákból, meg akarják őrizni függetlenségüket. Végül ki nyilatkoztak tárgyalási szándékukat. A megyei tanács elnöke tárgyalásra hívta az érintett feleket, hogy több más mellett tisztázzák ezt a problémát is. A megbeszélésről készült emlékeztető szerint megegyeztek abban, hogy a lap gazdasági átalakulásához ma nincsenek meg a jogi feltételek, ugyanakkor rövid távon is meg kellene teremteni a pártsemleges működés feltételeit. Ennek érdekében egy „felügyelőbizottság” hoznak létre, melynek tagja lesz minden jelöltállításra jogosult politikai szervezet, a megyei tanács és a Zalai Hírlap képviselője.

A bizottság folyamatosan vizsgálni fogja a lap megjelent példányait, megakadályozza, hogy bármelyik politikai erő egyoldalú előnyhöz jusson. Az EKA szervezetei pillanatnyilag tudomásul veszik a megbeszélés fenti eredményét, de következőképpen fenntartása mellett ma délután öt órára demonstrációra várják a megye lakosságát a Zalai Hírlap szerkesztősége elé.

Gy. Á.

Azzal a kéréssel fordulok Önhez, hogy haladéktalanul indítson büntető eljárást Joszif Visszarionovics Dzsugasvili (Sztalin) és büntársai ügyében a következő vádpontok alapján: az OSzSzk Büntető törvénykönyve 102. cikkelye (szándékos emberölés súlyosbító körülményekkel), 107. cikkelye (öngyilkosságra készítés), 176. cikkelye (nyilvánvalóan ártatlan egyén büntetőjogi felelősségre vonása), 177. cikkelye (nyilvánvalóan igazságtalan ítélet meghozatala), 178. cikkelye (nyilvánvalóan igazságtalan eljárás, letartóztatás vagy őrizetbe vétel), 179. cikkelye (tanúvallomás kikényszerítése), 180. cikkelye (nyilvánvalóan hamis feljelentés), 260. cikkelye (hatalommal való visszaélés, hatásköri túllépés, hanyag szolgálatvégzés), 261. cikkely (az ellenfélnek a háború folytatásához szükséges eszközök átadása vagy otthagynása), valamint az ENSZ Konvenció 2. cikkelye alapján, amely a népirtás büntetésének megelőzéséről, illetve az érte járó büntetésről intézkedik.

1922 és 1953 között J. V. Dzsugas-

Bíróságot azonnal!

A. J. Szuharjevnek, a Szovjetunió legfőbb ügyészének

vili felelős párt- és állami tisztségeket betöltve számos, a fent említett cikkek hatálya alá eső bűncselekményt követett el. Az SzKP XX. kongresszusán nyilvánosságra hozott és a szovjet sajtó hasábjain közzétett anyagokból cáfolhatatlan bizonyossággal állítható, hogy tetteinek következménye volt a mezőgazdaság tönkretétele, az iparításból eredő súlyos nehézségek, az ország védelmi képességének meggyöngyítése, a megalapozatlan megtorló intézkedések parasztok, munkások, hivatalnokok, katonatisztek és más társadalmi csoportok ellen, akik közül több milliót meggyilkoltak, másokat börtönökben és koncentrációs táborokban bestiálisan megkínóztak, megint mások — tudva, milyen sors vár rájuk — önkézzükkel vetettek véget életüknek. Mint az ország védelmi képességéért felelős személyiség, a há-

borút megelőzően Sztalin olyan intézkedéseket tett, amelyek az ország meggyöngyüléséhez, az ellenség meglepetésszerű támadásához vezettek. Emiatt a Vörös Hadsereg hadifoglyokban, elesettekben, sebesültekben milliókat veszített, jöllehet, seregei számát és számos fegyverzetét minőségét tekintve eredetileg nem volt alárendelt helyzetben. (...) Az ország emberi veszteségét húsz millióra teszik, ténylegesen ennél több volt az áldozat. Ezek a veszteségek elkerülhetők lettek volna, ha az ország és a hadsereg felkészült volna a háborúra; a veszteségek jelentékeny része teljes mértékben az ország védelmi képességéért felelős személy rovására írható. Az utóbbi időben publikált anyagok egyes adatai bizonyítják, hogy Sztalin és cinkostársai számos, a Szovjetunióban élő nemzetiségi csoport ellen genocidiumot —

az emberiség elleni legsúlyosabb bűntettet követtek el. Büntető eljárásra J. V. Dzsugasvili esetében azért van szükség, mert köztörvényes bűncselekményeit mindmáig nem leplezték le teljes mértékben a törvény által megszabott módon. Mi több, még mindig nevét viseli egy rakpart, egy szabadidő park és egyéb létesítmények. Van múzeuma, síremléke — a Lenin Mauzóleum mellett. Továbbra is kijár neki az ország legmagasabb katonai rangja, nem fosztották meg kitüntetéseitől és tiszteletbeli címeitől. Még ma is történnék kísérletek arra, hogy bírói úton felelősségre vonjanak olyan állampolgárokat, akik elmarasztalják személyiségét.

A törvényszéki eljárás megindításánál az OSzSzk BTK 5. cikkelyéből kell kiindulni, mely előírja, hogy elhunytak esetében akkor indítható büntető eljárás, „ha az ügy vizsgálatára az elhunyt rehabilitációja vagy más személyek javára felmerült új körülmények miatt szükség van”.

Igor Besztuzsev-Lada
érdemes tudományos munkatárs

Jugoszláviai levelezőnkől

Forró ám az ősz is

Hosszú forró nyár után forró lesz az ősz is, jóslták a nyár elején a Jugoszláviát ismerők. Jóslatukat senki sem értette félre. Nem akadt ember, aki esetleg arra a maga korában jólismert amerikai tévésorozatra gondolt volna (Hosszú forró nyár), amelynek vetítése idején először volt tapasztalható Jugoszláviában, hogy egy viszonylag semmimondó társadalmi dráma, egy amerikai tévédráma miatt elnéptelenedtek a jugoszlávai utcák, mert mindenki igyekezett hazaérni, hogy láthassa a sorozat újabb részletét. A tévésorozat azóta szinte teljesen feledésbe merült, a forró ősz azonban, íme, bekövetkezett.

A bevezetője volt az az eset, amikor a belgrádi rendőrség a szó szoros értelmében alaposan elvert e Borsi Muzevicet, a Jugoszláv Kommunista Szövetség elnökségének szlovéniai tagját. E szenzációt csak fokozta, hogy a rendőrség kezdetben határozottan tagadta, később azonban, a szövetségi belügyminiszter rendeletére elrendelt vizsgálat eredményeként elismerte. A dolognak külön pikantériája, hogy a szövetségi belügyminiszter tavaly ilyenkor még Szerbia elnökségének elnöke volt.

Szerbia valamint Bosznia és Hercegovina között valami tisztázatlan ügy zavarja a kapcsolatokat. Bosznia és Hercegovina illetékes szervei például néhány nappal ezelőtt közzétették, hogy szerbiai titkosrendőrök illetéktelenül beavatkoztak a Szarajevó fennhatósága alá tartozó köztársaság belügyeibe, mégpedig oly módon, hogy politikai helyzetfelmérésre vállalkoztak a boszniai szervek felkérése, sőt tudta nélkül. Szarajevó azzal vádolta Belgrádot, hogy kémeket küldött a nyakára. A hangulatot forróstította a Szlovénia új alkotmánya körüli viszály. E tagköztársaság parlamentje ugyanis egy alkormányi függelékben kimondta, hogy Szlovénia, ha úgy ítéli meg, akár elszakadhat a Jugoszláv

Szocialista Szövetségi Köztársaságtól. A vita végül is oda vezetett, hogy a Szövetségi Parlament utasítására a Jugoszláv Alkotmánybíróság vizsgálatot indít valamennyi tagköztársaság alkotmánya ügyében.

Az ősz azonban még nem ért véget. Sőt, igazából csak most kezdődik a forrósága. Október harmincadikán állítólag megkezdődik a Kosovo Szocialista Autonóm Köztársaság területén levő Titova Mitrovica kerületi bírósága előtt annak az Azem Vllasinak a bűnperre, aki tavaly ilyenkor még az elsőszámú vezetője volt a tartománynak, nem sokkal előbb pedig az egész Jugoszláviát tekintve is ott állt az első néhány tekintély között. A bűnpert sok titokzatosság övezi. Az végképp bizonytalan, hogy olyan nyilvánosságot kaphat-e, mint amilyen az érdeklődés iránta. Az ügyben illetékes ügyész ugyanis egészen illetéktelenül nyilvánosan kijelentette, hogy csupán három szerkesztőség képviselője lehet csupán jelen: egy kosovói albán és egy ugyancsak kosovói szerbhorvát napilap, valamint a hivatalos jugoszláv hírügynökség, a TANJUG küldheti el a képviselőjét. Később akadt illetékes, aki ezt cáfolta, ám ma is folyik a találgatás, hogyan fér el a teremben a sok kíváncsi újságíró. A pernek ugyanis tizenöt vádlottja van. Ha utána számolunk, hogy velük együtt hány fegyőr, védőügyvéd, hozzátartozó, szakértő, bírósági dolgozó és egyéb személy lesz még kénytelen hivatalból részt venni a főtárgyaláson, akkor csak ugyan feltehető a kérdés, hogy rajtuk kívül ki fér még el abban a tárgyalóteremben, amelyet külön erre a célra rendeztek át mégpedig úgy, hogy legfeljebb hetven személy férhet el benne. A szervezők persze nyilván tudhatják, hogy az újságírók kiültetésével lehűthetik talán a hagnulatot a tárgyalóteremben, ám ebben az esetben méginkább felforrósodik a levegő a termen kívül. Rosenthal Károly

SAJTÓSZEMLÉ

A bécsi DIE PRESSE október 23-i számában „Jelképekkel terhes nap” című vezércikkében Peter Martos azt írja, hogy hónapok óta alig telik el egy hét anélkül, hogy Magyarország ne szállítana „történelmi eseményeket” a világnak. Egyeseket talán a nyugati hírközlés fűj fel azzal a jelzővel, hogy minél messzebb mennek el, annál izgalmasabb, a legtöbb azonban tényleg történelmi léptékű a 40 éves kommunista diktatúra után. Magyarország ünnepélyes proklamációval törli államnevéből a „Nép”-et, amellyel a kommunista párt a 40-es évek vége óta oly gyalázatosan bánt. Ez az október 23., amely magyarok milliói számára mindeddig az ellenforradalomról szóló kommunista hazugság napja volt, most valóban az áhított megbékélés napja lehet.

Még néhány hónapba beletelhet, amíg a még egyedül uralkodó párt oly nehezen elválasztja magát a hatalomtól. Már eldobta nevéből a „Munkás”-t, amely nem a munkásosztályval való szövetséget, hanem érdekei erőszakos képviselőjét jelentette. Az egyedül győzedelmes igazságra való igényét is feladja a párt, ha nem önként, akkor a közelgő választásokon.

De legyünk optimisták: ha a hatalom kevesebb mint egy év alatt végigvitte a változásokat, talán egyszer október 23-t is elfogadja nemzeti ünnepnek, amelyre az elsősorban történelmi jelképekhez vonzó magyarok elég régóta várnak.

„Együtt csak október 23-án — Magyarország fáradtságos útja a megbékéléshez” című cikkében (Die Presse, okt. 23., 3.o.) Peter Martos emlékeztet, hogy 19 évbe telt az 1848-49-es forradalomtól az 1867-es kiegyezésig eljutni, és lényegesen

tovább, 33 évig az 1956-os népfelkelés együttes megünnepléséig. Az „együtt” szó nem száz százaléki találat, mivel az tény, hogy a kormány és a Parlament az utolsó pillanatban tette október 23-t a köztársaság napjává. Ezzel szemben a legtöbb ellenzéki csoport már régebben megegyezett a megemlékezési rendezvények sorozatáról, este azon a Kossuth téren, ahová délben a hivatalos ünnepi aktust időzítették. Habár a Parlament a múlt héten elutasította október 23-a munkaszüneti nappá tételét, azonban az Országház előtti ünnepi óra a tömegekért való versengésről való tudatos lemondás közepette a következő stratégiát bizonyítja: A lakosság csak akkor békél meg a hatalommal, ha 1956 megfelelő helyére kerül, anélkül hogy sokat engedne belőle.

De a szocialista pártát átkeresztelt kommunista párt még mindig kibúvót keres azzal a trükkal, hogy október 23-án kiáltja ki a köztársaságot, éppúgy, mint ahogy augusztus 20-át, Szent István napját is elidegenítette az egypárti alkotmány ünnepe számára.

Azonban tartalmi szempontból sorra omlanak össze a kommunista párt bástyái. Nagy szerencse kell ahhoz, hogy a választások után a második legerősebb párt maradjon.

A parlamenti demokrácia felé vezető úton az ellenzéki csoportok akadályt látnak az újáteremtett elnöki hivatalban, mivel az államfő a hadsereg főparancsnoka, törvényjavaslatokat terjeszthet elő, feloszthatja a parlamentet, kinevezi a kormányfőt, háborús, szükség- és kivételes állapotot rendelhet el. És emberi mérték szerint egy most lezajló elnökválasztás győztese csak az MSZP-jelölt Pozsgay lehet.

Emlékezzünk „régiekről”

Berecz János 1956-ról

Berecz idézett könyvének első részében tehát arról a Nagy Imréről mondta el sajátosan ortodox véleményét, aki még „bűnököt” nem követett el, hiszen még nem érkeztünk el az „ellenforradalom” kitöréséhez, de a szerző kommunista éleslátással mert felfedezte az „áruláshoz” vezető út „osztályelzárómenyit...” Könyvének folytatásában „az összehangolt támadás előkészületeiről” ír csökönyösen a középizomra állítva a „nemzetközi imperializmus ellenlövő irányuló felforgató tevékenységét.”

A fő fejezetcíme a szerző politikai mentalitásának tükröképei, ami nem lenne baj, ha az elmélkedés a tényeken alapulna: „A szocialista erők harca az ellenforradalmi lázadás és árulás ellen.” Idézi ugyan René Rayot széles körben elterjedt felfogását, miszerint „a magyar felkelést az jellemezte, hogy spontán megnyilatkozás volt”, de ezután bizonyítékok és érvelés nélkül siet deklarálni: „...nemcsak általában a felkelést előzte meg kiterjedt szervező munka, hanem a fegyveres harc nyitánya, az október 23-i diákünetés is tudatosan szervezett és irányított akció volt.”

Berecz elsősorban a Petőfi Kört és az általa féktelenül gyűlölt Szabad Európa Rádiót tartja a felkelés fő szervezőjének elfeledkezvén arról a marxista tételről, miszerint „a forradalom nem (így az ellenforradalom sem) exportálható.” A további eseményekről imígyen szól: „Az elvakult, a tünetelésiől megítasult tömeg (sic!) soraiba férközve, a közben beállt este leple alatt előlopakodott a nyílt ellenforradalom, és a Rádiónál, a legalkalmasabbnak tűnő pillanatokban eldördültek a néphatalom megdöntésére törő fegyverek.” A líraian hatásvadászó rész szerzője szégyenlősen hallgat arról, hogy ezek a pillanatok kiknek voltak a „legalkalmasabbak”, a fegyverek pedig nem maguktól dördültek el. Végső válaszmég ugyan nincs, de nagy valószínűséggel tudható, kik is löttek a békésen tüntető tömegbe a Kossuth téren.

A fejezet valóságos gyűjteménye a rágalomnak, ferdítéseknek, a környezetükből kiragadott idézeteknek, fél-

igazságoknak és az olvasó becsapásának. Nem tényekből von le következtetéseket, hanem „koncepcióját” igyekszik ténymorzsákkal alátámasztani.

Úgy tűnik, teljesen magáévá teszi azt a marxi idézetet, miszerint „Mi sohasem titkoltuk. A mi talajunk nem a jogtalaj, hanem a forradalmi talaj.” — írta Marx az 1848-as mozgalmakról szólva.

Az október 23 és november 4. közötti eseményekről a következőképpen vélekedik: „A pártok újjászervezésének programja a reakció zászlajára írott egyik jelszó lett. A volt pártvezetők, akik a szocializmus elleneségei voltak, illegálisan vagy féllegálisan szervezkedtek, a nemzetközi imperializmus szervei pedig a „felszabadítás” programjába iktatták a többpártrendszer követeléseit. „Engedélyezzék a demokratikus pártokat!” — adta ki a jelszót a Szabad Európa Rádió 1956. május 15-én, amit a szerző mélyesen elítél.

Gyűlölete ezután a „magyar semlegesség” ellen fordul és a legszektásabb szovjet funkcionáriusokat lepálva kel ki az őlet ellen: a „semleges Magyarország” a „szomszéd szocialista országokkal szembeni ... fenyegető háborús tüzfészek”, majd tovább megy: „a semleges Magyarország leglényegesebb külpolitikai vonását a szovjetellenesség és a Szovjetunió elleni háború vállalása jelentette.” Demagógiájára imígyen teszi fel a koronát: „...támadás volt nemcsak a magyar haladás, a magyar nép független alkotó munkája ellen, hanem veszélyeztette a szomszéd népek biztonságát, egész Európa békéjét is.” Majd belelovalja magát és nem ártallja kijelenteni: „Az ellenforradalmi szovjetellenes készülődése a harmadik világháború veszélyét hordozták magukban.” „Az ellenforradalom fegyveres szétzúzása a szovjet csapatok segítségével” című fejezete adós marad Kádár János október 23—30. közötti politikai nézeteinek ismertetésével, s a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány megszervezésének körülményeit is bőlesen elhallgatja. Nem kevés ciniz-

II. rész

mus kell a felkelés leverését „a demokratikus erők győzelmének” beállítani... Ma már tudjuk, hogy 1945—1953 között kisebb-nagyobb koncepciók perében 280 ezer főt ítéltek a bíróságok halálra, hosszabb időtartamú börtön- és fegyházbüntetésre, vagy küldtek koncentrációs táborba — koholt vádak alapján. 1956-os vádak alapján 22 ezer állampolgárt állítottak bíróság elé, több ezerre tehető a bírósági ítélettel vagy anélkül kivégeztettek száma. Fiatalok kivégzésével megvárták, míg betöltik a 18 életévüket... 14 ezer főt internáltak. Berecz János azonban maradéktalanul elégedett az utóbbi 40 évvel.

„A párt minden napirendre került fontos kérdésben követte a lenini elveket, megvalósította a folyamatosságot, ugyanakkor az elvek alkalmazásában a magyar valóság sajátosságainak megfelelő megoldások és módszerek megválasztásában és kidolgozásában érvényesült a megújulás követelménye. Mindez a mi gyakorlatunkban is igazolta a marxizmus-leninizmus eszméinek, társadalmi-politikai elveinek eleven voltát, s egyben a szocializmus megújulási képességét.” Berecz János ma csalódott ember, akinek jelenleg sem az a „bűne”, hogy kommunistának vallja magát. A nagy tájékozottsággal rendelkező egykori főtitkár-várományos történész-politikus, a Kádár-rendszer főideológusa aligha értheti, mi történik jelenleg Magyarországon. A „tüllicitálás”, az „ultraforradalmi” nézetek mindig is azzal a vesztéllyel jártak, hogy ideológusa elszakad a valóságtól, az „osztályszemlélet” túlhajtása érzékeltenné tesz az egyes társadalmi rétegek valós gondolataival szemben. A történelem nem lözöngök, idézetek harca, hanem emberi sorsok alakulásának színtere, ahol a hatalom megítélésének egyetlen mércéje lehet: hogyan jártul hozzá az emberi jogok és életkörülmények javításához?

Berecz János ma „reformkommunistá”-nak tartja magát egy olyan társadalmi közegben, amelynek létrejötte ellen oly sokat tett.

Vuics Tibor

Jön a farkas!

Fogadónap van, de mikor?

Még az év elején — valamikor áprilisban — egy ismerősömnél voltam látogatásban. A ház asszonya, számomra szokaitól nagy sebbel-lobbal tüsténkedett, nem is tudtam megállni szó nélkül, meg egyébként is, lehet, hogy rossz időben alkalmatlankodom. Tehát vágjunk a közepébe, szóból ért, aki nem hall nagyot...

Kerül az asztalra ez is, meg az is, közben vendéglátóm elmondta, hogy pusztán azért történik a sürgés-forgás, mert minden rendbe akar tenni, ugyanis másnap randevúra készül és ilyenkor, előtte, illik a kozmetika, meg a hajbodorítás, meg a többi. Állam leesik, értetlenkedve és zavartan nézek a házigazdára. Úgy tudtam, a házasságuk rendben, most meg anyu randevúra megy? Vagy nyitott az a házasság, amiről úgy tudtam, hogy csukott?

No mindegy, azt hiszem ez az a klasszikus eset, amikor angolosan kell mondani, hogy „auf wiedersehen”...

Kérde a vendéglátóm, hova ily nagy sírte, légy oly bátyám? Ötölök-hatolok, ők nevetnek. De jó kedvük van! Átláttak rajtam, mint a szitán, hát gyorsan felvilágosítottak, hogy a randevú a város polgármesterével — Szabó Nándorral — lesz, ha minden igaz. Ezt megint nem értettem. Mi az, ha minden igaz? Nem is késett a magyarázat egy minutumot sem. Úgy nézett ki a dolog, hogy a megyei újság, a Dolgozók Lapja minden hónap elején leközi a megyei és a városi vezetők fogadónapjait, ám Tata város tanácselnökének előre meghirdetett fogadónapja az esedékesség idején — egy újabb újsághír formájában — aktualitását veszti.

Nem is olyan régen ismét jártam a fentebb emlegetett ismerősömmel. Jópofán ki akartam poentírozni a „tavaszi randevút”, ám ismét alulmaradtam. Ugyanis ismerősöm több újsággal bizonyította, hogy nem is olyan egyszerű bejutni a tanácselnöki fogadónapra, az a bizonyos, hónapok óta húzódozó „randevú” még augusztusban sem jött létre. (1989. augusztus 23-i Dolgozók Lapja: „...a meghirdetett fogadónap elmarad...”)

Tisztelet, becsület a sokat dolgozó embernek, de ha a nyilvánosan meghirdetett ígéret többedszer is módosul, állígéret marad, mint a mondabeli „jön a farkas, jön a farkas” s amikor tényleg jön, már senki sem hiszi el. A város első embere nem igényli a bizalmat polgáraitól? Más lehetőségük (a piros telefontal nem rendelkező) embereknek nincs — ha az elnökkel szeretnék ügyes-bajos dolgukat megbeszélni —, mint a kijelölt, meghirdetett fogadónapon sorba állni (vagy ülni). Mindenkinnek a saját keresztje a legnehezebb, tehát a polgármester segítségére — tanácsára — várók minden bizonnyal gyógyírt szeretnének gondjaikra. De ha az év elmúlt kilenc fogadónapjából csak négy is elmaradt, az bizony — az egyébként is sok gonddal és bajjal küszködő — KISEMBEREK problémáit növeli és a tanácselnök presztízsét csökkenti. Ma, amikor minden mozgásban van, az emberek többsége a kátyúból kivetető utat keresi, egy tanácselnöknek nem kell a kötődés a választóihoz, a gondok megismerése, a problémák feltérképezése? Még Mátyás király is lement a nép közé, most meg a nép nem mehet „fel”?

Litos

— berg —

ADATVÉDELMI MÜNCK

Személyiségünket érintő legfontosabb kérdések, így adataink bizalmassága elképesztő állapotban vannak. Amióta a „Hatóság” saját munkája könnyítésére ránk erőszakolta a személyi számokat, teljes az adatvédelmünk hiánya. Nem vélelten, hogy nyugaton nem tudták a polgárokat beszámolni — a polgári elégedetlenségi mozgalmak ezt megakadályozták. Nálunk nem. Azóta boldog és boldogtalan kéri, mi pedig szolgáltaikészen adjuk a tizenegy számú szörnyszülöttet: az OTP, a bizományi, az adóhivatal, a földhivatal, a munkaadó, a rendőrség és a jó isten tudja még, ki mindenkinek. Hová kerülnek ezek az adatok? Ki tudja? A „Hatóság” mindenestre biztosít, hogy nála jó kézben vagyunk. Csak az alulfejlett Egyesült Államokban, no meg az NSZK-ban van esélye a computerfejtetőzőnek egy szám alatt tárolt összes adataink megcsapolására. Vagyis lenne, mert ott ilyen nincs. De nálunk van. A mi fejlett társadalmunk műszaki színvonala ugyebár a megcsapolást nem teszi lehetővé, így senki nem tudhatja meg éves jövedelmünk, tartozásaink, bankforgalmunk és betegségünk adatait. Bárki nem tudhatja meg. Csak aki akarja. Akár külföldről is, hiszen a szörnyszülött még az útleveleinkben is szerepel.

A személyi számok és gyakorlatuk a totalitárius állam jellemző megnyilvánulása. A mindent a „Hatóság” érdekében elvne a megnyilvánulása ez, amelyben a polgárt aliatvalóként kezelik és nem az számít, hogy adatai biztonságban vannak-e, hanem csupán az, hogy a Hatóságok ahhoz könnyen, gyorsan, átfogóan hozzáférhessenek. Gombnyomásra.

A demokratikus átalakulás során a hatóságcentrikuságnak meg kell szünnie. A csupa kisbetűs hatóság a polgár szolgálatára van, és nem fordítva. Ennek jegyében az adatvédelmet is biztosítani kell. Nem előírásokkal. A gyakorlatban. Csak olyan adatokat szabad egy helyen rögzíteni, amelyek valóban szükségesek. Az adatok koncentrációja a kiszolgáltatottságot növeli, a legnagyobb lehetséges védelem a decentralizálás. Nem csak a személyi számok boldog-boldogtalan általi igénylését, hanem magát a létét kell megszüntetni. Jelenléte összeegyeztethetetlen és férfeteiten a demokráciával. Pártjainknak, politikusainknak, honatványainknak saját érdekükben is megszüntetését kell szorgalmazniuk.

ZDF - birodalom I.

A másodpercek ára

Minden oké Michael?

Amikor abbéli óhajomat — hogy szívesen körülnéznék a ZDF háza táján — hangosan is kinyilvánítottam, a társaság egyes tagjai elmosolyodtak, mások összehajolva sugdolózni kezdtek. Látva házigazdám zavarát, magam kérdeztem rá: valami teljesíthetlent kértem? Sajnos igen — hangzott a válasz, ez az ami teljességgel lehetetlen. Talán mégse! — vetette közbe dr. Franz Schulz, a mainzi egyetem germanisztikaprofesszora —, talán van megoldás. Adjatok két napot, s ha az isten is megsegít, megszervezem!

Megvallom, ekkor már én sem hittem benne, hogy sikerrel jár. Házigazdám, Borm úr, igyekezett programokkal elhalmozni, hogy még eszembe se jusson a tv-birodalom. De dr. Schulz állta a szavát. Amikor október 19-én reggel felhívott, hogy személyesen közölje az örömhírt, nem akartam hinni neki. De hát egy professzor csak nem tréfál. Amikor a kocsis megérkezett értem, már teljesen nyugodt voltam. És elindultunk, egy nem mindennapi lehetőség kínálta, nem mindennapi élményvilág felé, némi lámpalázzal ugyan, de boldog birtokában minden engedélynek.

Egy volt iskolatárs adott szava

— *Maga egy varázsló, doktor* — mondtam elismerésemet nyugtázandó, amint beszálltam az Opel Kadett első ülésére.

— Egy fenét, csak jók a kapcsolataim.

— *Valami felső hatalmi körre kellene gondolnom?*

— No, azt azért nem, sokkal egyszerűbb a dolog — folytatta titokzatos mosollyal.

— *Hálás lennék, ha elárulná.*

— Helmut az iskolatársam volt. Egy évvel járt fölöttem.

— *Az egyetemem?*

— Dehogy, még az általános iskolában, az első három iskolaévetem töltöttük együtt. Amikor én negyedik lettem, ő már a gimnázium padjait koptatta. De addig nagyon közeli nexusban voltunk. Ez mind a mai napig nem változott lelkiemben, ahogy a „mellékelt” szituáció is mutatja — mosolyodott el újfent, leplezetlen meglepődéssel immár.

— *Mégis, hogy történt ez a „részervezés”?*

— A feleségemtől, Ingridtől tudtam meg, hogy Helmut a ZDF-nél magas pozíciót tölt be, csak azt nem, hogy mit. Nosza, vedd el magad! Nekiláttam a nyomozásnak. Telefonon. Gyorsabban ment a vártnál. Csak akkor voltam nagyon izgatott, amikor végre kapcsolak egy Helmut Becket. Nem voltam biztos magamban, hisz a telefonkönyv tanúsága szerint ebben a városban öt Beck is van, s valamennyi Helmut. Tudja, a foglalkozások pedig nincsenek feltüntetve a nevek mellett. Schulz vagyok a három b-ből, a Wilhelm Leuscher Schule egykori diákja,

emlékszel még rám? Egy kicsit habozott, de minden rendben folytatódott, egy negyedórát csak az egykori iskolai csínyek felelevenítése töltött ki. Amikor már eléggé „puhának” éreztem, akkor tértem rá a lényegre. Menten beleegyezett. Az időpont egyeztetése ment kissé lassúdan, hisz nagyon elfoglalt, és nem akarta másra bízni a látogatást, mindenáron személyesen akart csodaintézményében kalauzolni. Íme a belépési engedélyek, névre szólóan. Akár a kabátjára is tűzheti. Bon voyage! — mindkettőnknek! — toldja még meg francia nyelven.

Új programsémák szerint

Dr. Schulz derűlátása korainak bizonyult. Helmut Beck váratlan tárgyalása miatt nem fogadja Önöket — fogadott Knab asszony, a titkárnője. Teljes letargiába estem már-már, amikor képpem folytatta: Baj azonban nincs nagyobb, minthogy személyesen nem találkozhatnak. A látogatást kalauzolás Michael Esswein úr látja majd el, a főnök eligazítása szerint. „Éz se semmi!” — mondhatnák pesti zsaronnal szólva, amikor egy derűs arcú, szimpatikus fiatalember gondjaira bízattunk. Michael egyetemista, kedvtelése az idegenvezetés, noha a választott pályát, amit épp tanul, ettől távolítja. Ő ugyanis fogorvosi stúdiumokat folytat. E tevékenység neki csak passzió, „jó mulatság, férfimunka”.

1988. január 1-je óta — kezdi a ka-

lauzást M. —, a ZDF (Senderzentrum Mainz) új programséma szerint sugározza adásait. Ami az eddigiekhez képest megváltozott, az elsősorban az, hogy a 19 óra előtti programokat variáltak és bővítették. A 19 órát követő programkínálat csupán néhány elemre változott. A ZDF programok szerkezete is barátságosabbá vált nézőink számára. A munkálatoknál figyelembe vettük, akárha az utóbbi évek sémainál is, nézőink napirendjét és tv-nézési szokásait is. A hétvégi délutánokra az egész család számára kínálunk programot. Gondolok itt a gyermeksorozatokra, játékfilmekre, beszélgetésekre. Új tapasztalat az is, hogy a gyerekek programjainkat naponta, visszatérő időközönként keresik. Megoldás: a gyermekprogram csak 16 órakor kezdődik. Az új séma tette lehetővé a Nők Lapja című programot is, 18 óra 10-kor. Az esti program sarkalatos pillérei a 19 órakor kezdődő „Ma” című adás és a „Mai Újság” 21 óra 45-kor. A köztes időt az új program beszélgetésekkel, információk áramoltatásával tölti ki. A napi játékfilmek ezután kezdődnek csak.

— *Nem késő ez egy kissé?* — vettem közbe.

— Nem, nem, pont optimális. Felmérések igazolják, hogy eddigre befeléződik minden otthoni munka, s ráérnek nézőink. Talk-Show és színházi közvetítés is tarkítja a programpaletta. Röviden: az új programséma sokoldalúan biztosítja a ZDF-ajánlatok még jobb érvényesülését. Időközben az irodaházból egy hatalmas téren át, eljutunk, az ún. nyári színpadig, ahol is a szabadtéri felvételek készülnek. A teret hatalmas faszobrok uralják, egy-egy emberi tevékenység absztrahált mozdulatait imitálva. Amfiteátrum alakú lelátók, kerek színpad, 2550 fő néző kísérelheti itt figyelemmel a felvételeket. Michael itt egy rövid sztorit is elmondott a közelmúlt eseményei közül.

— Egy délelőtti gyermekprogramot akartunk kipróbálni, ezt egy korábbi adásban reklámoztuk is. Hogy biztosak legyünk a megfelelő helyszíni nézőtábor létszámáról, arra kértük dolgozóinkat, hogy aki csak teheti, jöjjen el és hozza el a családját is. Am mindenki ámult, amikor az épp szolgálatban nem lévő alkalmazottaink is telefont kaptak, miszerint, azonnal jöjjenek be dolgozni, segíteni, irányítani. El tudják képzelni? 4500 ember állt a kapuk előtt. Kérnünk kellett, hogy aki a következő vasárnapon is ráér, az most ne jöjjön be. Nem tudtuk meggyőzni őket!

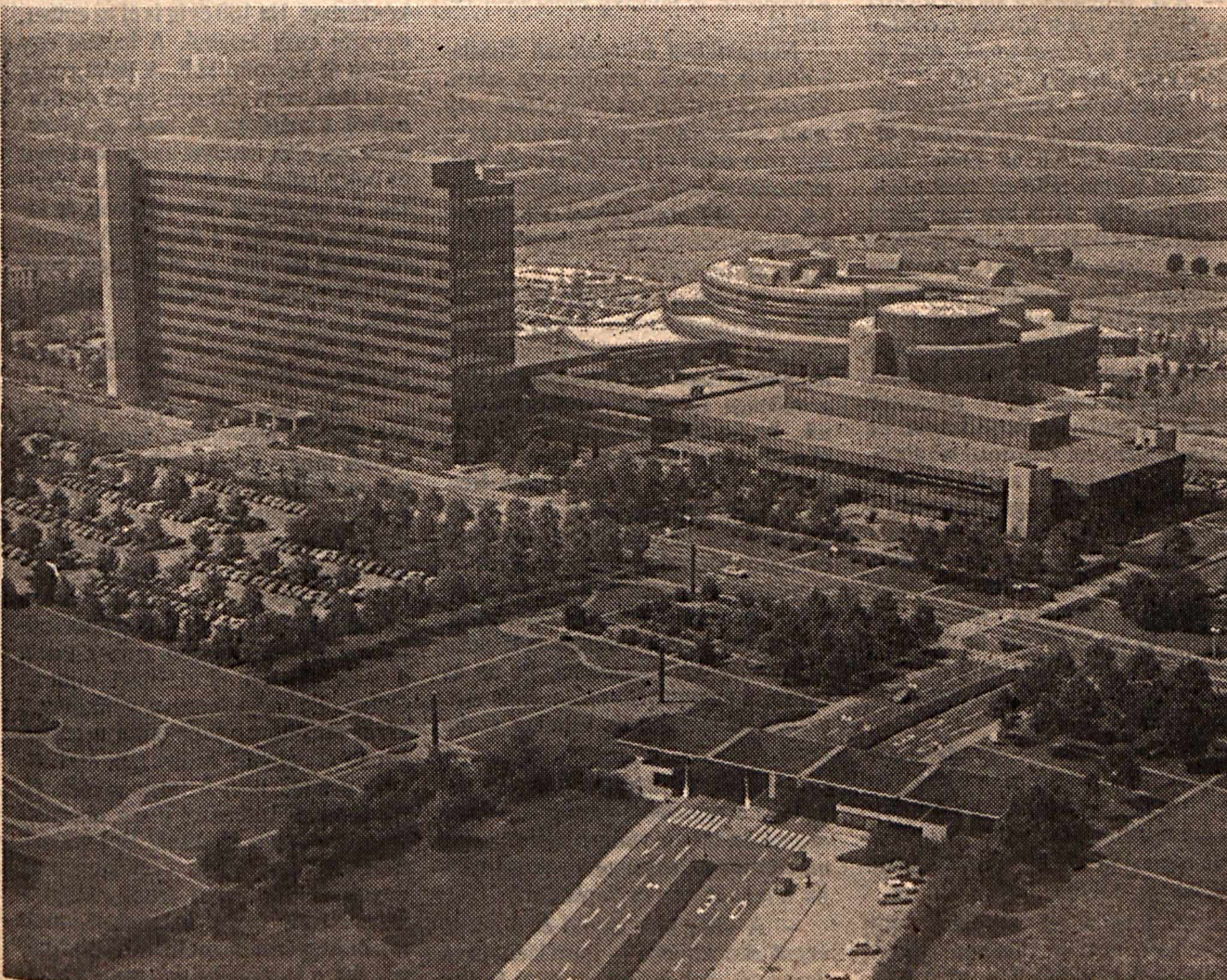
— *Most is rendszeres még ez az érdeklődő-létszám?*

— Változatlanul. Pedig a tapasztalatokon felbuzdulva, már pénzt kérünk a bejutásért, a helyekért. De így sem enyhül a „nyomás”.

Továbbhaladva újabb információ-özön „zúdult” ránk Michael elmondásából.

(Folytatjuk)

Bayer Béla

„Habitus non facit monachum”

NEM A CSUHA TESZI A BARÁTOT

Portré a 92 éves Kájusz atyáról

Kájusz atyát néhány évvel ezelőtt „fedeztem fel” egy máriagyúdi utam során. Távolról figyeltem a „vonulását” a plébánia épületétől a templomig. Ki tudja, miért zárunk valakit már első látásra a szívünkbe? Akkor még a nevét sem tudtam. Elnéztem a barna csuhába bújtatott törékeny alkát, ahogy botjára támaszkodva, aprókat lépegetve, igyekszik Isten házába. Egy szerzetes, egy igazi ferences szerzetes — állapítottam meg magamban. Ilyet eddig csak filmen láttam. Kíváncsivá tett. Mitől lesz valaki szerzetes? A válasz sokáig váratott magára.

— Titokzatos módon engem az Úr-isten meghívott magához — emlékszik Kájusz atya. Felismertem a jeleket, amelyek azt mutatták, hogy nekem hivatásom van. Ezért lettem szerzetes.

A hagyomány szerint már a rendalapító Assisi Szent Ferenc életében (1182—1226) megtelepedtek a ferencesek Magyarországon. A történelem bizonyítja, hogy a magyarság vallási és állami életének irányítása szorosan összefonódott a magyar ferencesek sorsával. Például a török veszedelem sajátos feladat elé állította a ferenceseket. Kapisztránói Szent Jánost — Hunyadi János nagy barátját — vallásos buzgóság és kötelességtudat vezette a harcra. II. Lajos király az esztergomi ferences kolostorból rendeli Tomori Pált a kalocsai érsekség és a török elleni harc élére.

A ferencesek egyes földrajzi működési területei a provincia, tartomány nevet kapta. Három nagy tartomány létezett: Nyugat, Marianus és Capistrán. Kapisztránói Szent János emlékéit idézi a Capistrán elnevezésű provincia. Ennek házai a Duna mentén és a déli részeken voltak. És ezekben a rendházakban szolgált 30 éven át a 92 éves, máriagyúdi Kájusz atya. Mág megmaradt annak a szent életű embernek, aki a beöltözköskor fogadalmat tett: „a szegénységre, tisztaságra, engedelmségre”.

— 1913-ban, 15 évesen indultam el Szabadkáról Pécsre, hogy noviciusként belépjek a rendbe. Ekkor kaptam a Kájusz nevet. A névcserét jelentette, hogy Kozma Lajos meghalt a világnak, s a ferences rend szellemében kívánok újjászületni. A ferencesek fő célkitűzése a prédikálás és a hittérítő tevékenység volt. Nem rendelkezhetek vagyonnal, helyete koldultak. Élték az aszketikus életet és ebben látták az Istenhez való kötődést. Emlékszem az egyéves próbaidő alatt is teszteltek bennünket a rendház előljárói, hogy megfelelünk-e a ferencesek szellemiségének. Babokkal szavaztak ránk. Aki több fekete babot kapott, mint fehér, azt elbocsátották. Az egy év próbaidő után három évre Szegedre, majd Gyöngyösrre kerültem, ott tanultam teológiát. Végül is 1920-ban szenteltek pappá, s ha megélem a jövő nya-

rat, megtarthatom a rubintmisémet, a 70 éves papi évfordulómat.

— A II. világháború súlyos anyagi és emberáldozatokat követelt a rendtől is. Rádadásul a felszabadulás után az egyház erős „nyesést” kapott.

— Természetes, hogy az akkori katolikus egyházfőnek, Mindszenty József hercegprímásnak ez sehogy sem tetszett és bátran fellépett ezek ellen. Itt volt Gyűdön, 1948-ban egy búcsú alkalmával és nagyon fontos beszédet mondott: „Isten őrizze ezt a nemzetet olyanoktól, akik vérségben azonosak ugyan mivelünk, de elfordultak ennek a nemzetnek múltjától, lelkiségétől és mindattól, ami a lelkünket betölti. Ezer esztendő előtt, jaj de gazdagon indított el bennünket Szent István. És minden történelmi mozdulat alkalmával kidobtunk ezekből a lelki kinccsekből valamit. Most megmaradt még a Nagyasszony, égi édesanyánk és maradt a földi édesanyánk: az egyház. Hát házasodni lehet Keletről, lehet Nyugatról, de édesanyja csak egy van az égből és egy a földön. És ehhez az édesanyához, az égihez és a földihez ragaszkodunk és annak minden intézményéhez.”

1950-ben, amikor a rendeket felszabták, Kájusz atyának a barna csuhát egy időre fekete reverendára kellett felcserélnie, ám a szíve mélyén és a valóságban továbbra is szerzetes maradt. Ahogy ő vallja:

— A fogadalmat az ember egy életre köti, nem a külsőség számít, ahogy a latin mondja: „Habitus non fa-

cit monachum” — Nem a csuha teszi a barátot. Az ember hitvallását, meggyőződését és erényeit senki nem veheti el.

Napjainkban fokozatosan újjáalakulnak a rendek, rendházakat adnak vissza, új egyházi középiskolákat indítanak. S bár Kájusz atya koránál fogva már nem vehet aktívan részt e nagy újjáéledésben, már nem nevelhet fiatalokat, de e cikk segítségével mindannyiunkat nevelhet: bölcsességre, tisztességre, emberségre.

— A világ a lehető legtökéletesebben van megteremtve. Minden jelentőséggel bír, a legutolsó fűszálnak, a legapróbb bogárnak is megvan a létjogosultsága. És csodálatosak a fokozatok. Az ásványnak, a kőnek, földnek, víznek nincs semmije, csak a léte. A növénynek van élete, de nem érez. Az állatnak van ösztöne és érez. Az értelem nélküli lények élete úgynevezett célszerű működésen alapszik. Ezek — minthogy értelmük nincs — önmaguktól nem működhetnek célszerűen. Egy gondolkodó lénynek kell célra irányultságukat megszabni. És ott az ember, a teremtés koronája: élete van, szabad akarata, nem véletlen szülte torzó.

— Kájusz atya, hogyan jöhetett létre ez a végtelenül sokszínű, szép és egymásba simuló világmindenség, ez a millió robogó, ragyogó, égítetek világa, a tejutak és a csillagködök?

— A világ léte alkotó és rendező végső okot követel — Isten létét, Isten tiszteletét. Sok ember azt hiszi és úgy

is él, mint valami kóbor állat, mint a kóbor macska, megjött a világra s aztán, hogy mi lesz velem, nem érdeklődik, hisz egyszer úgyis vége lesz mindennek. Az embernek küldetése van itt a földön, Isten az embert nem hagyja magára. Isten amit teremtett, azt megbecsüli, jól akar, embert akar boldogítani.

— Kájusz atya, mit gondol, a ma embere miben téved, az életvezetésében mikor kerülhet vakvágányra?

— Az emberek ott tévednek, hogy nem tudják a céljukat, nem tudják miért teremtett bennünket Isten. A katekizmus okosan megmondja: azért vagyunk a világon, hogy Istent megismerjük, szeressük, neki szolgáljunk és ezáltal üdvözüljünk. Azt szokták mondani az emberek: meghalt, eltemették x. y-t. Én ezt mindig kijavítom. Nem Nagy Jánost temették el, hanem csak a testét. A lélek az marad. Tehát azért fontos, hogy az ember azzal törődjék, azt gondolja, ami tulajdonképpen ő, ami lényeges benne: az a lélek. Aki nem tesz semmit a lélekért, csak mindent a testnek ad, kényeztetni, ellátja minden földi jóval, az a végén csalódni fog.

— A modern ember számára a halál tabu...

— Az emberek nehezen veszik tudomásul a saját életük véges határait. A félelem, a rossz társadalmi beidegződés visszatartja őket attól, hogy bátran szembenézzenek az élet utáni élet kérdésével. Ha 100 évig is él az ember, egyszer csak meghal. A halálra egy életen át készülni kell. A halál pedig nem más, mint változás egyik életformából a másikba. A halál az olyan, mint egy ajtó, amelyet az ember kinyit és belép mögé, és itt kezdődik a túlvilág. Én meghalok itt a világnak, és kinyílik a túlvilág. S hogy milyen számomra a túlvilág, az attól függ, hogy milyen voltam a világon, az életemben.

— Mi az, amit a mindennapi imádsága céljává tekint?

— Az, hogy az anyák ne kényserüljenek abortuszra, hanem szülhessék meg a gyermekeiket. Az szoktuk mondani, hogy a legfőbb érték az ember, és amikor arról van szó, hogy minél többen legyünk, akkor megszegik Istennek azt a parancsát, hogy: ne öl! — és megölik azt a kis emberkét. Sokan azt hiszik, hogy a meg nem született gyermek még nem ember. Pedig ő is az, úgy kell rá vigyázni, mint az élőkre. És tudja, hogy a gyilkoláson kívül mi okozza számomra a legnagyobb fájdalmat? Amint már említettem, a halál után a lélek tovább él. Igen, de mi van azzal a sok abortusz áldozatú esett lélekkel? Hol vannak ők és mi lesz velük — hiszen még megkeresztelve sem lettek. Megkeresztelkedni pedig azért kell, mert minden gyermek örökli ősszülei bűnét, ám a kereszttség az, amely ezt el-

törli és valójában így válhatunk Isten gyermekeivé.

— *Napjainkban generációk szenvednek a szeretet hiányától. Kezdünk rájönni, hogy elhanyagoltuk az emberek lelki életét, elhízáztuk az ifjúság nevelését.*

— Ateizmusra neveltük őket, de Isten helyett nem tudunk mit adni. Nemzedékek nőttek fel, akik alapvető morális kérdésekre sem kaptak meggyőző választ. Nem csoda, ha sokukat bizonytalansággal tölti el saját jövője és félelemmel a halál gondolata. És hát akkor a végén mi lesz? Engem nem szeret senki, nincs Istenem, nincs céloom, minék éljek akkor? Pláne, ha valamilyen szenvedély-betegségnek is rabja valaki, akkor végképp felcserélődnek az értékek. Nem hiszünk, hogy egy hívő unná az életét, megcsömörle ne attól, vagy akár öngyilkosságot kö-

vetne el. Mi az öngyilkosság oka? Az üresség, a lelki élet gyakorlásának hiánya, kifulladás... Ezért foglalkozunk mi papok első helyen a lelkiekkal, bár a test is fontos, de a lélek az első.

— *Kájusz atya, hogyan került ide Máriagyűdre?*

— A rend feloszlata után kértük a püspököket, hogy vegyenek fel bennünket, így én tíz évre Pécsre kerültem, ott szolgáltam, mint katolikus pap. Utána helyeztek ide Gyűdre, mert jól beszélek horvátul, itt a búcsúk alkalmával sok horvát megfordul, és a híveket el tudom látni. Amikor már konszolidálódott a helyzet, visszavettem a ferencesi ruhámat, azóta ezt hordom. 1975-től vagyok nyugdíjban, de még minden vasárnap délelőtt gyóntatok. A katolikus egyház nagyon fontosnak tartja, hogy a hívő ember évente legalább egyszer bevallja bűnét. Né-

ha nekem is van, amit meg kell gyónnom... Vannak kisebb bűneim, például türelmetlen vagyok, vagy megszólok valakit, azt is be kell vallani...

— *Itt a plébánián több nyugdíjas pap is él együtt, ez a ház szociális otthonként is működik. Olyan ez az épület szinte, mint egy panzió.*

— Van külön szobám, ez már szinte fényűző a régi cellákhoz viszonyítva. Nincsen vagyonom, csak a könyvek. Az emeleten püspöki engedéllyel van egy kápolnánk, ott szoktunk reggelente misézni. Az ebédlői közös étkezések után én szoktam a poharakat elmosogatni, eltörölgetni, én vagyok a „pohárfelelős”. 5500,— Ft-ot kapok nyugdíjképpen, de nem fogy ez el, mert hiszen itt teljes ellátást kapok. Így iparkodom a megmaradt pénzt más célra fordítani. A ferences gimnáziumok fenntartására szoktam utalni

kisebb-nagyobb összeget, vagy például a harkányi templom építésére is adtam.

— *Kájusz atya, Ön a 92. évével, a legidősebb ferencesrendi szerzetes itt a provinciában, s ha jól tudom, rendes beteg még nem is volt.*

— Én minden embernek kívánom, hogy ugyanezt az életkort érje el és sikerüljön annak minden napját kitölteni valami jóval, okos, hasznos és szent dologgal. És így meghalni, ez a cél az elérése. A sportolóknál is a cél elérése a fontos, az, hogy befutottam, beütöttem. Tehát mindenkinek ez lesz az öröme, hogy beérkezett. Nehéz volt, nehéz volt, de én így kitartottam és hát a jó Isten most majd megjutalmaz...

—*rózsa ibolya*—

fotó: Blaschek Károly

Illés György operatőr 75 éves

Aranykamera a filmszakma doyenjének

Aranykamerát kapott nemrég a filmművészet aranykezű magyar művésze, a kétszeres Kossuth-díjas és nemzetközi Béke-díjas Illés György. Két egykori tanítványa, az operatőri Oscar-díjas Zsigmond Vilmos Los Angelesből és az ugyancsak az Egyesült Államokban élő Kovács László saját ajándékként hozták a mesternek, aki nevelte s művészi pályájukra elindította őket. Elhozták a díszoklevelet is, amit az Amerikai Filmoperatőrök Szövetsége küldött, mert Illés György ma, november 2-án hetvenöt éves.

— *Tisztelettel gratulálunk a Dátum olvasói és a szerkesztőség nevében.*

— Nagyon köszönöm!

— Sok tanítvánnyal volt?

— Sosem számoltam össze őket. De nagyon sok. Itt a filmgyárban is, a televízióban is, meg mindenütt a világon, hiszen mi magyarok annyira szétszóródtunk.

— *Nehéz megállapítani, hogy valakiben rejlik-e operatőri tehetség?*

— Nem olyan nehéz, mint a rendezői tehetség észrevétele. Aki operatőr szakra jelentkezik, többsége már gyerekkortól kezdve fotózik és ez a statikus képi művészet a filmoperatőr munkájának őseleme. Ezért az ő tehetségük nem annyira rejtett.

— *Általában makacsul kiütözik-e az operatőr növendékek egyénisége?*

— Az elején mindegyik igen szolid, várakozó. A második tanév vége, a harmadik eleje táján, amikor már produkáltak valamit, akkor bújik elő belőlük, de még akkor sem baj, nem is nevezném a tehetség makacsságának. Sőt, az egyéniségük a kezükre játszik. A magyar főiskolán ugyanis az oktatás lényege, hogy az irodalmi művekben fedezzék fel ugyanannak a gondolatvilágnak a képi megfogalmazását. Tartalom és forma egységén

alapszik tehát az operatőr-pedagógiánk. Az alkotó művészt, ha nem erős egyéniség, igen könnyen megkíséríti mások és önmaga ismétlése. Mi a főiskolán azt a képességet igyekszünk kifejleszteni, hogy az adott műhöz szinte egyedül alkalmas képi kifejezést találják meg — önmagukban!

— *Mi a véleménye arról a művészeti-életi megállapításról, hogy a hang is, az irodalmi mű olvasása is képeket kelt bennünk?*

— Ez rendkívül jelentős emberi képesség. Meggyőződésem, hogy már a főiskolán igen sok érdekes mű ebből született. A harmadévesek már színes mozgó képeket is készíthetnek. De az operatőrnek saját magának kell a forgatókönyvet megírnia, rendeznie, fotografálnia, vágnia; egy ötperces színes filmetűdöt alkotnia. Ebben nem lehet párbeszéd, csak kép, zene és zörej. A kép és zene egyése, a zene kifejezőképessége helyettesíti a párbeszédet. A kép önkifejező erejének a zenével együtt azt a hatást kell elérnie, amit az etüd alkotója el akar érni.

— *Mi a célja annak, hogy négy féléven át rendező és operatőr szakos főiskolások együtt és azonos ismereteket tanulnak?*

— Már az első évben minden rendező és minden operatőr készít egy teljesen önálló kisfilmet, amikor a rendezőnek nincs operatőre és az operatőrnek nincsen rendezője, hanem önállóak. Ez is egyik módja a sajátos filmes gondolkodási rendszer kifejlesztésének. Először a magyar főiskolán született meg. Elég jól ismerem a világ filmművészetű főiskoláit, tudom, hogy ahol már alkalmazták, mindenütt tőlünk vették át, vagy legalábbis utánunk jöttek rá. De még ma is igen kevés főiskola van a világon, ahol rendezők, operatőrök négy féléven át teljesen azonos tananyagot kapnak. Operatőr és rendező sok te-

kintetben elválaszthatatlan, sőt, esetenként azonos alkotó.

— *Mondana néhány példát az azonosságra?!*

— Kompozíció, nappali fény, atmoszféra, este, hangulat, előtér, közép, háttér, persze mindez nem köznapi, hanem filmművészeti értelemben, de a rendezők számára ábécé. Az operatőrnek viszont a rendező tudományából a dramaturgia fontos.

— *Hol tart 1989-ben a világ operatőrművésze?*

— Az utóbbi években sok a buktató. Ezeknek a sora a televízió létrejöttével alakult ki, de hasonló hatást váltott ki a video megjelenése is. Én azonban optimista ember vagyok s hiszek abban, hogy a mozgókép — film, tévé, video — a XXI. század elejére művészileg is tovább fejlődik. Az emberekben ugyanis lassan leülepszik a technika iránti igény, amit a tévé, a video hozott, hogy tudniillik otthon papucsban azt nézhetnek, amit akarnak. Az emberben benne él az együttes élmény igénye: például a színház közös élményének megkeresése. Ha tehát elül a tévé és a video technikai izgalma, a mozik újra megtelnek, mert a mozik a társas élmény színterei.

— *Van-e a világ filmművészetének megoldandó leckéje ennek érdekében?*

— Igen, van! Tovább kell keresni az emberről és az embernek szóló értékes, mély gondolatokat. Ez érdekli a nézőt. Az elidegenedés vagy nosztalgia, avagy most a horror és más felszínes izgalma órája megszámlálhatott, legalábbis a gondolkodó nézőben. Az érték minden divat után visszatér s az ember, a filmnéző felismeri azt.

— *Ma azonban a legtöbb néző még otthoni képernyőn élvezi a filmművészetet. Mint gondol, van-e vala-*

milyen fontos tennivalójuk a magyar tévéoperatőröknek?

— A magyar tévéfilmek operatőri munkája szerintem igen magas színvonalú. Ezt az ideai veszprémi tévétalálkozózn zsűritagként el is mondtam. Van azonban egy veszély: a külföldi hatások s néha a magyar játékfilm-operatőröktől eredő megoldások kicsit afféle divattá formálódhatnak. Törekedni kell, hogy a tévéoperatőr is megkeresse és megtalálja a mű tartalmához illő formát. A formai sablon vagy idegenség ellenül az adott történetnek. A néző ezt tudatosan nem érzi, csak valami kezdi őt zavarni s azon kapja magát, hogy nem figyel oda.

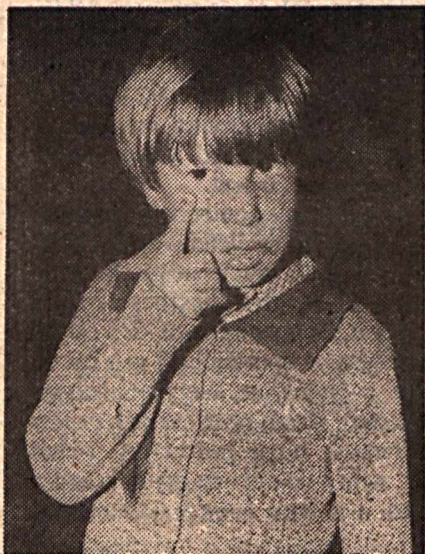
— *Van-e magyar operatőr stílus?*

— Úgy van, hogy nincsen! Vagyis ahány mű, annyiféle operatőri megoldás. Tartalom és forma esetenként más-más egysége, ez az ezerszínű operatőri világ nevezhető magyar stílusnak.

— *Illés Györgynek ki az operatőri példaképe?*

— Eiben István, a magyar operatőrök atyja, majd korán meghalt barátom, Hegyi Barnabás, a külföldiek közül pedig már évtizedekkel ezelőtt igen tetszett Bergman operatőre, Sven Nyckvist.

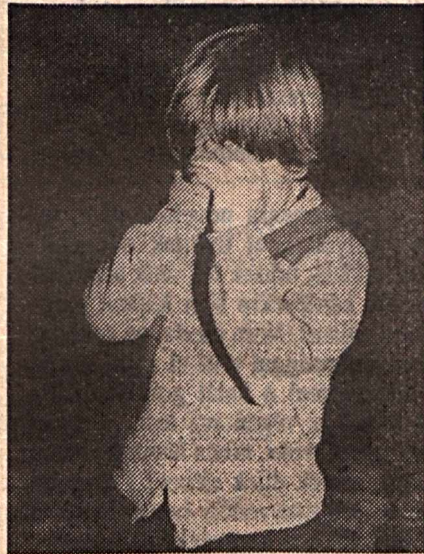
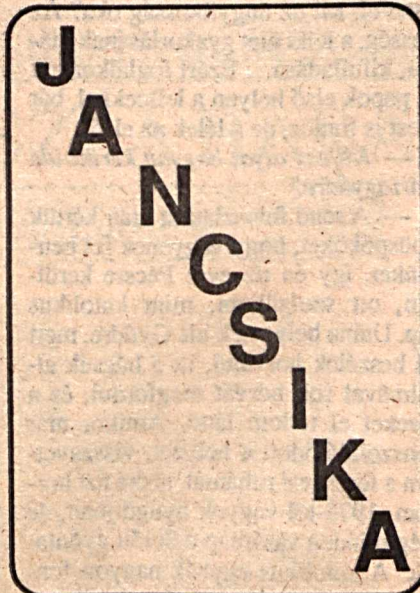
Földessy Dénes

„Itt ütött meg az a verekedős gyerek”

„Én nem beszélek csúnyán”

„Mégsem akarom, hogy lefényképez!”

Az utóbbi hetekben tűnt fel a lakótelepen Jancsika. Korán reggel, amikor munkába, iskolába indult az ott élő több ezer felnőtt, kisiskolás és vele egykorú óvodás, az apró emberke már a barátságatlan kockaházak között bolyongott. Késő délután találkoztak vele újra. Mint furcsa vadócot, nem fogadták be a gyerekek, kíméletlen

ugratásai céltáblája volt. Nem csoda, Jancsika ugrott az első szóra, nekiment a nála két fejjel magasabb társának, félszegség nélkül szólította meg az arra járó felnőtteket és nem kellett kétszer mondani neki, hogy a szeméttartóba bemásson. A nagyobbak vihogtak rajta, a felnőttek egy része legyintett. A többiek, a nem közömbö-

sek rászóltak, elbeszélgettek vele. Ők nevelték. Mondják, a szüleit soha nem látták. A megyeszékhelyhez közeli faluból költöztek be három gyerekkel. Ki tudja miért?

Jancsika nem emlegeti egykori pajtásait, a régi helyet. Mint egy kivetett kismacska alkalmazkodik. A szülőkről amennyit mond, „az anyu azt mondta, kilógat a nyol-

cadik emeletéről. Nem tréfált, ki is dob.” — felel nagyra nyílt szemekkel. És a világ legtermészetesebb módján közli, hogy akit kidobnak magasról, az meghal. Alig hat-éves lehet.

— takács —

fotó: Kapfinger András

Hogyan tanultunk annak idején németül?

Bizony nagyon régen volt, több mint hatvan esztendeje. 1926 szeptemberében kezdtem meg tanulmányaimat a szigetvári fiúiskolában. Olyanról, hogy osztályfőnök, az egytanerős elemi népiskolában nem is hallottam. Csak a polgári iskolában tudtam meg sok faluról bejáró társammal együtt, hogy osztályfőnökünk is lesz. Neve Hauptmann Pál volt, aki magyart és a németet tanította.

Osztályunkban volt néhány sváb származású fiú is, kik Szigetvár környéki községekből jártak be a polgári fiúiskolába. Hogyan is beszélhetünk volna egymással, mint magyarul. De sváb származású társaink is egymás között magyarul beszéltek.

Nagy meglepetés az első németórán ért bennünket, mikor a németet tanító tanárunk bejött az órára. Illetve megállt a tanterem ajtajában s valahogy így szólt: „Auf stéhen!” Erre néhány sváb származású fiú felállt. Erre tanárunk bejött a tanterembe, fellépett a dobogóra s azt mondta: „Sitzen Sie!” Németül értő társaink leültek és mi is.

Ekkor azt mondta magyarul, hogy németórán mindenkor csak németül fogunk beszélni. Volt is legtöbbször megrökönyödés és kétségbeesés, hiszen többen egy szót sem tudtuk németül. Jómagam is csak vásárban hallottam német szót, ha édesapámmal elmentem, vagy a heti piacon, ahová nagyanyámmal mentem és a sváb asszonyok árulták termelvényeiket és maguk között svábul beszélgettek.

Ettől kezdve németórákon csak német szó hangzott el. Elsősorban a sváb gyerekek szóltak jó svábos kiejtéssel, melyet németet tanító osztályfőnökünk azonnal ki is javított s „nocheinmal”. Ez volt az első igazi német szó, melyet megtanultam és

velem együtt társaim is. A német szót addig ismételtette velünk, míg meg nem tanultuk helyes kiejtéssel. Jöttek a szavak egymás után, majd rövid, egyszerű mondatok. Így tanulgattunk beszélgetni és nagyon keveset nyelvtanból. Talán harmadikos vagy negyedikes polgáristák voltunk, amikor egy alkalommal azt mondta:

— A kisgyermek hároméves korára szépen beszél anyanyelvét anélkül, hogy tudná, mi a főnév, melléknév, számnév stb., továbbá, hogy mi az alany, állítmány, tárgy, határozó vagy jelző.

Igy bizony németül tűrhetően beszélünk a négy polgári elvégzése után, azonban nyelvtanból vajmi keveset tudtunk.

Mindezeket azért vetettem papírra, mert ennyi év után is jónak tartom Hauptmann Pál volt polgári iskolai osztályfőnököm, némettanárom módszerét, mert még most is meg tudom értetni magamat németül, nagyon gyenge német nyelvtani tudásommal.

Valamiképpen úgy érzem, hasonlóképpen kellene napjainkban is idegen nyelvet tanítani az iskolákban. A nyelvtant meg később is el lehetne sajátítani annak, aki idegen nyelven meg tudja magát értetni és beszélgetni. Annak idején nem voltak unalmasak a németórák, örültünk, hogy mind többet tudunk és beszélhetünk németül és nem utáltuk a németórákat, mert kezdetben nem a nyelvtannal gyötörték bennünket.

Napjainkban, amikor gyakorta sok szó esik idegennyelv-tanításunkról, talán nem volna helytelen némely helyen ezt a módszert is kipróbálni, ha még valahol el nem kezdték.

Kiss József

Egy öngyilkosság anatómiája

Magas volt, mint a nyárfa. Szeméből az ég kékje sütött s ha arcát szél simogatta, lágyan nagyokat nevetett tiszta szívből, tele torokból, ahogyan a 16 évesek tudnak. Szobájában színes televízió, hifi-torony és video. Már képeket sem őrzött arról agyának mély bugyraiban, hogy egyszer nem ebben a családban élt. Hanem valahol másutt, a szegénység zsírzagú világában. A jólét, amit örökre fogadó szülei biztosítottak számára biztonságot, magabiztosságot kölcsönözött neki. Éjszákánként arról álmodott, orvos lesz. Jó híru sebész, mint apja, akinek a nevét is viselte.

Tizenhat éves volt. Az életet igazán még nem ismerte, szívében még nem őrizte gyötürő szerelmek emlékét. Még csak álmodozott a szerelemtől. Jól tanult s szeretett tanulni, nemcsak azért mert ezt várták el tőle, hanem mert sohasem tudott betelni a felfedezések, a megismerések nagy élményével. Minden kis meghódított rész a világból újabb harcokra, hódításokra ösztönözte.

Az a közepes történelemből nemcsak elkésérítette, de rászakadt minden eddigi bánata, fájdalma, úgy érezte, legszebb álmái hullanak darabokra. Olyan ez, mintha színes üveggömböt kapna el kezével, de még mielőtt megfogná, apró szilánkokra törnek a csoda. Még mielőtt igazán az övé lett volna, már darabjaira hullott az a csillogó-villogó karácsonyi gömb.

Ekkor jutott eszébe a puska. Egyszerű vadászpuska volt. A célnak éppen megfelelő. De még mielőtt elsütötte volna a felhúzott ravaszt, legjobb barátját felhívta telefonon. Kedélyesen elcsevegtek mindenféle apró és hétköznapi dolgokról, aztán minden átmenet nélkül bejelentette neki öngyilkossági szándékát. Egy darabig süket volt a vonal, mintha a másik felén senki sem lenne, aztán felhangzott barátjának jól ismert vidám kacagása. „Na, ne hülyéskedj! Menj a fenébe a

hülye vicceiddel!” Többet aztán nem beszéltek róla. Elköszöntek, hogy holnap, majd az iskolában megbeszélik.

De nem volt holnap. Nincs többé holnap. Mert a puskát előre megfontolt szándékkal nem sokkal ezután elsütötte. De azt már senki sem hallotta.

Senki sem fogta le a ravaszhoz nyúló kezét. Neki is csak az zakatolt a fejében, hogy őt senki sem veszi komolyan. Mert ha komolyan vennék, akkor a legjobb barátja se nevetne volna ki. Hiszen tudnia, éreznie kellett volna, minden öngyilkosjelöltnek van egy utolsó szalmaszála, amiben reménykedik, amiben megkapaszkodik. S neki ez volt az utolsó szalmaszál s ha ez nem törik szét, akkor... de már ezen sem szabad többé gondolkodni.

Nem volt senki, aki elmondta volna neki, hogy az életben az ember gyakran kap közepet, sokszor többet is, mint amennyit kellene. Nem mondta senki sem, hogy nem lehetünk mindig, mindenben az elsők. Hogy vannak más elsők is, jobbak, mint mi. S ettől még nem dőlhet össze a világ. Nem készítette föl senki sem arra, hogy az öngyilkosság ugyanúgy bűn, mint a gyilkosság. Az életet tovább kell vinni akkor is, ha már minden reménytelennek tűnik. Mindig van egy jobb megoldás. Nem beszélt neki senki Jézusról. Az ő világuk materialista és racionalista volt, nem ósdi és divatjamúlt. Ok nem foglalkoztak hitbéli dolgokkal. Pedig az biztosan segített volna.

Most csak úr van mindenki. Viszszavonhatatlan sikolyával magára vont a ismerősök és idegenek figyelmét. A részvétet. S most mindenki azon gondolkozik, ki, hol és mit rontott el. A szülők, a tanár, a barát és mindenki tehetetlenül áll az új sír előtt.

Egy pillanatra mindenki megfordult, az én gyerekek is lehetett volna. Tényleg, mi van a saját gyerekeinkkel? Ki ligyel rájuk?

V.É.

Rádió, televízió

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Ismeretterjesztő műsor. 8.50: Külpolitikai figyelő. 9.00—11.00: Napközben. 11.05: Népdalok, néptáncok. 11.36: Virágboszorkány. 13.00: Klasszikusok délidőben. 14.05: Erről beszéltünk... 14.18: Külcsfn. 14.32: Fúvószenekari hangverseny a 6-os stúdióban. 15.00: Magyar Írás. 15.50: Versarchívumunkból. 16.00: Tizenhat óra. 16.15: Hangoló. 17.00: Mi van a kosárban? 17.30: Slágerfilmek — filmsláger. 18.05: Láttuk, hallottuk, olvastuk. 18.20: Levelekre röviden. 18.30: Esti Magazin. 19.15: Sportvilág. 19.30: Hol volt, hol nem volt... 19.40: Pászti Miklós field.: Ót régi katonanóta. 19.50: Gong. 20.00: Tudósok a közéletben. 20.30: Az Állami Népi Együttes felvételeiből. 21.00: Kilátó. 21.45: Hajszálygökök. 22.00: Hírvilág. 22.30: Bagoly.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Rivaldafényben. 9.05: Egy fejezet a magyar repülés történetéből. 10.00: Kertbarátok műsora. 10.05: Radiotonkorongokról! 10.09: A heavy metal kedvelőinek. 11.05: Neveletlenek. 12.10: Nóták. 12.53: Édes anyanyelvünk. 13.05: Pophullám. 14.00—16.55: Péntektől péntekig. 17.05: Kölyökrádió. 17.30: Ötödik sebesség. 18.30: Pop-regiszter. 19.05: Garázs. 19.35: Reggeli csúcs — esti lista. 21.05: A Stúdió 11 élő hangversenye a 8-as stúdióból. 21.30: Cigányféléra. 22.00: Az élő népdal. 22.10: A kutya, akit Bozzi úrnak hívtak.

BARTÓK RÁDIÓ

9.08: Felejthetetlen hangversenyek. 10.26: Zengjen a muzsika! 10.56: Magyar művészek operafelvételeiből. 11.30: Zenekari muzsika. 13.00: Hallgassuk újra! 14.00: A Magyar Rádió és Televízió énekara madrigálokát énekel. 14.22: Zenetörténeti értéktár. 15.09: Sosztakovics: Katyerina Izmajlova. 16.05: Újraolvassa. 18.20: A Magyar Néphadsereg rézfúvós kvintettje Pezel-szonátákat játszik. 18.30: A Gordiusztól kérdezték... 19.05: A szovjet hegedűiskola. 19.35: Bécsi kamaramuzsika. 20.30: Rádióhangversenyekről. 21.00: Schumann: Az Éden és a péri — oratórium. 22.37: Magyar zeneszerzők. 23.06: Kódexek zenéje.

TV1

9.00: Képűjság. 9.05: Tévétorna. 9.10: „Egy óra múlva itt vagyok...” 10.45: Képűjság. 16.50: Hírek. 17.00: Évgyűrk. Kb. 17.30: Téka. Kb. 17.40: Riportfilm. 17.55: Reklám. 18.00: Tudósítás a Magyarországi Szociáldemokrata Párt kongresszusáról. 19.00: Esti mese. 19.10: Tévémuzi előzetes. 19.25: Reklám. 19.30: Híradó. 20.00: Reklám. 20.05. Tévémuzi. 21.40: Erzsébet-díj előzetes. 21.45: Bródy. 22.30: Híradó 3.

TV2

17.00: Képűjság. 17.15: TV2. 17.45: Kérdezz! Felelek. 18.00: Telesport. 18.25: Gyerekeknek! 18.46: TV2. 18.00: Volt egyszer egy család. 20.20: TV2. 21.00: Híradó 2. 21.20: TV2. 21.30: Hárman egy témáról. 22.15: A szerelem és a véletlen játéka. Kb. 23.45: TV2 — Napzártá.

RTL PLUS

6.00: Halló, Európa — Jó reggelt Németország! 9.10: A Springfieldek története. 10.05: Játékshow. 10.35: Telebutik. 11.00: New York órangyala. 11.45: A hétmillió dolláros nő. 12.30: Komolyzene

délidőben. 13.00: A mai nap műsora. 13.05: Telebutik. 13.30: Kaliforniai klán. 14.15: A 214-es replószázad. 15.00: Diplod. 15.45: Üzleti hírek. 15.55: Hírek. 16.00: A Springfieldek története. 16.50: Gazdagok és szépek. 17.15: Játékshow. 17.45: Pronto Salvatore. 17.55: Hírek. 18.00: New York órangyala. Krimisorozat. 18.45: Híradó. 19.10: Karlchen. 19.12: Időjárás-jelentés. 19.20: A dicső páros. Krimisorozat. 20.15: Ne most, kedvesem! Amerikai filmvígjáték. 21.50: Hírek. 22.00: Sípjel. 23.00: A sivatagi harcos. Olasz—spanyol akciófilm. 0.35: Férfimagazin. 1.10: Mese felnőtteknek. 1.15: Műsorzárás.

SUPER CHANNEL

7.00: Hírek. 7.05: Időjárás-jelentés. 7.09: Üzleti hírek. 7.30: Hírek, időjárás-jelentés. 7.39: Üzleti hírek. 7.58: Időjárás-jelentés. 8.00: Egyveleg. Könnyűzenei koncertek, klipek, közben: 10.55 és 13.55-kor Európaliga. 14.30: Forró drót. Könnyűzenei show klipekkel. 15.30: Off the Wall. Klipek, divat- és pophírek. 16.30: Hullámhosszon. Élő telefonos műsor. 18.30: Nemzetközi slágerstúdió. 19.30: Hírek, időjárás. 19.35: Időjárás. A tavalyi év sorozataiból. 20.00: Letorkoltak. A műsor a progresszív zenéi élettel foglalkozik. 20.30: Max Headroom vidám zenés műsora. 21.00: Koncertóra. 22.00: Hírek, időjárás. 22.10: Letorkoltak. 22.40: Nemzetközi slágerstúdió. 23.10: Power Hour. Egy óra a fémzene kedvelőinek. 0.10: Hírek, időjárás. 0.20: Egyveleg. 1.20: Időjárás. A tavalyi sorozatokból. 1.50: Egyveleg. 2.00: Műsorzárás.

TV5

16.05: Hírek. 16.10: Magazin. 17.10: Esély a daloknak. Pascal Sevran varietéje. 17.30: Konyhatíkok. Michel Oliver receptjei. 18.00: Számok és betűk. Játékos vetélkedő. 18.20: Pihenőidő. Gyermekműsor. 19.00: Ushuaia. Nicolas Hulot kalandjai. 19.30: Hírek, időjárás. 19.40: Csillógó papiros. Magazinműsor. 20.00: Kuba, 30 év elteltével. 21.00: A világ végén. Ma: Dalmácia. 22.00: Tv-híradó. 22.25: Időjárás-jelentés. 22.30: Filmklub. Parking. 1985-ben készült francia film. 0.00: Vendégségben Frednél. 0.10: Műsorzárás.

SAT1

6.00: Jó reggelt a SAT1-gyel! 8.30: Közkórház. 9.20: Ötletk konyhatündéreknek. 9.30: Műsorelőzetes. 9.35: Szomszédok. 10.00: Hírek. Időjárás. 10.05: Tévébolt. 10.30: A tüzés Isabella. Angol filmkomédia. 12.15: Utazási ötletek. 12.25: Szerencsekerék. 13.00: Tévétőzsde. 14.00: Műsorelőzetes. 14.05: A valódi szellemirtók. 14.30: Pénzügyi ötletek. Horoszkóp. 14.40: Közkórház. 15.30: Tévébolt. 15.55: Az arany lövés. 16.05: Paradise — egy férfi, egy colt, négy gyerek. Westernsorozat. 17.00: Hírek. Időjárás. 17.10: Szomszédok. 17.35: Tesztelési ötletek. 17.45: Műsorelőzetes. 17.50: Az Addams család. Komédiasorozat. 18.15: A hibbantak. Vígjátéksorozat. 18.45: Híradó. 19.00: Szerencsekerék. 19.30: Batman. Képregénysorozat. 19.55: Időjárás. 20.00: Charlie angyalai. Krimisorozat. 20.55: Hírek. 21.00: A dicső lovasok. Amerikai western. 23.10: Moll Flander szerelmi kalandjai. Angol film. 1.10: Műsorzárás.

JUGOSZLÁV TELEVÍZIÓ

1. műsor: 8.10: Műsorismertetés. 8.15: Hírek. 8.20: TV-naptár. 8.30: A szímiak. 9.00: Iskolatelevízió műsora. 10.30: Hírek. 10.35: Iskolatelevízió műsora. 12.30: Hírek. 12.35: Műsorismertetés. 12.40: Elmulasztották — nézzék! 15.05: Műsorismertetés. 15.10: Hírek. 15.15: Éjszakai program — ism. 16.30: Magyar híradó. 17.15: TV-napló I. 17.35: Sorozat gyermekeknek. 18.05: Számok és betűk — vetélkedő. 18.30: Népzenei műsor. 19.10: Időjárás. 19.13: Rajzfilm. 19.30: TV-napló II. 19.53: A mai sport. 20.00: A megbélyegzett tizenkettő. 21.00: TV-poszter. 21.30: TV-napló III. 21.50: Kulturális magazin. 22.50: Angol nyelvű híradó. 22.55: Éjszakai program. 0.55: Hírek. 1.00: A szombati műsor ismertetése.

2. műsor: 17.10: Műsorismertetés. 17.15: Hírek. 17.20: TV-naptár. 17.30: A tudomány világából. 17.45: Kritikus pont. 18.15: Zágrábi panoráma. 18.30: Panoráma 15. 19.30: TV-napló. 20.00: A hét műsora. 20.45: Hírek. 20.52: Időjárás. 20.55: Parlamenti krónika. 21.15: Nedeljko Dragić — Képek emlékezetből. 21.40: Raoul Walsh filmciklusából. 23.05: A szombati műsor ismertetése.

Az RTL PLUS, Super Channel, SAT1 és TV5 műsorát részletesen közli a Telehold

A Magyar Rádió Pécsi Stúdiójának műsorterve 1989. nov. 6—12-ig.

Hétfőtől péntekig: állandó műsorok 6.00 és 7.00 órákor Krónika (Kossuth)

Hétfő

5.55—8.00: Hajnaltól reggelig Dél-Dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Tallózás Zala, Somogy, Tolna és Baranya megyei lapokból — Dél-Dunántúl újjairól — Mivel fűtünk? — 7.15: Dél-dunántúli krónika — Időjárás — Ügyeletek hírei. 7.55: Eseményösszefoglaló) Szerkesztő: Somogyvári Valéria
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05—19.35: Német nemzetiségi műsor.

Kedd

5.55—8.00: Hajnaltól reggelig Dél-Dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Lapszemle — Jelentés az utakról — 7.15: Dél-dunántúli krónika — Időjárás — 7.55: Programajánlat) Szerkesztő: Dán Tibor
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05—19.35: Német nemzetiségi műsor.

Szerda

5.55—8.00: Hajnaltól reggelig Dél-Dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Útinform — Tegnap történt — 6.50: Pop-lista. 7.15: Dél-dunántúli krónika — Körzeti időjárás — Sport — 7.55: A nap eseményei)
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05—19.35: Német nemzetiségi műsor.

Csütörtök

5.55—8.00: Hajnaltól reggelig Dél-Dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Lapszemle — Ügyeletek jelentik — Körzeti időjárás —

Szabad Európa Rádió

pénteki műsor

6.00: Kezdődik a nap: hírek, hírmagyarítások, műsorismertetés, napi kalendárium, zene. 8.00: Hírek. 8.10: Forgószínpad. 8.45: Nemzetközi sajtószemle. 9.00: Hírek. 9.10: A hallgató a szó. 9.40: Történelmünk útja. 10.00: Hírek. 10.10: Szerkesztők fóruma. 10.40: Figyelő. 11.00: Hírek. 11.10: Forgószínpad. 11.45: Nemzetközi sajtószemle. 12.00: Déli harangszó. 12.10: Rádióegyetem. 12.30: Hölgyválasz. 13.00: A Mai nap és műsorismertetés. 13.30: Tallózás magyar folyóiratokban. 13.40: Kelet-európai szemle. 13.50: Keresni és találni. 14.00: Hírek. 14.10: Szerkesztők fóruma. 14.40: Figyelő. 15.00: Hírek, műsorismertetés. 16.00: Hírek. 16.10: A hallgató a szó. 16.40: A politikai gondolkodás története. 16.50: Nyugati levél. 17.00: Hírek, műsorismertetés. 17.10: Forgószínpad. 17.45: Nemzetközi sajtószemle. 18.00: Hírek. 18.40: Kelet-európai szemle. 18.50: Keresni és találni. 19.00: Hírek. 19.10: Világ gazdasági magazin. 19.40: Tiszta forrás. 20.00: Hírek. 20.40: Magyar politikai magazin. 21.00: Hírek, műsorismertetés. 21.10: Forgószínpad. 21.30: Tiszta forrás. 21.45: Nemzetközi sajtószemle. 22.00: A Mai nap késő esti kiadása. 22.30: A hallgató a szó. 23.00: Hírek. 23.10: Világ gazdasági magazin. 23.40: Tiszta forrás. 24.00: Hírek. 0.10: Nemzetközi sajtószemle.

7.15: Dél-dunántúli krónika — Tivadarok napján — 7.55: Eseményösszefoglaló) Szerkesztő: Kovács Imre

16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05—19.35: Német nemzetiségi műsor.

Péntek

5.55—8.00: Hajnaltól reggelig Dél-Dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Útinform — Ügyelet hírei — 7.15: Dél-dunántúli krónika — Lapszemle — Időjárás — Lapszemle a múltból — Hétfőve sportja — 7.55: Programajánlat) Szerkesztő: Felső Pál
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05—19.35: Német nemzetiségi műsor.

Szombat

8.00—10.00: Jó pihenést! A Pécsi Stúdió információs, szórakoztató magazinja. Szerkesztő: Balogh Zoltán
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05—19.35: Német nemzetiségi műsor.

Vasárnap

9.00—11.00: Vasárnapi magazin. Szerkesztő: László Lajos — Szerkesszünk együtt. Zenés összejáratás a hallgatók kérésére. A mikrofonnál: Lenk Irén
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05: Német nemzetiségi műsor. 19.35: Esti zene, sport, információk. Szerkesztő: Kovács Zoltán. 20.00—21.30: „Gruss Und Kuss” Radio Budapest zenés riport- és kívánságműsora külföldi és hazai németek számára. Szerkesztő: Helga Hartmann.

Másképpen a Celladamról és a Béres cseppről

**Beszélgetés
Kelemen Endre
professzorral**

Dr. Kelemen Endre a budapesti I. számú Belklinika haematológus professzora, akiről bizonyára igen sokan tudják, hogy Magyarországon először ő végzett csontvelő-átültetést. A nevéhez fűződő transzplantációs siker, valamint kutatási eredményei és monográfiái ismerték tették nemcsak itthon s nemcsak Európában. Jó néhány évvel ezelőtti beszélgetésünkkor ismerhettem meg ars poeticáját, melyet „három T-ként” rövidít, azaz tudás-tiszteletteljesítmény a jelentése. Úgy másfél esztendővel ezelőt beszélt erről a televízióban is — megemlítve, hogy amíg ezek hiányának nincs következménye, addig nem haladhatunk előre, addig nem juthatunk jobb körülmények közé. Ugyanekkor mondta el azt is, hogy milyen fontossággal bír az alkalmaság, a szakmai kompetencia. Úgy fogalmazott, ha mindezek az elmúlt néhány évtized folyamán gyakorlati jelentőségre tettek volna szert — mint azt a lakosság túlnyomó többsége jól tudja — nem ott tartanánk, ahol most.

Mindezeket azért tartottam fontosnak előrebocsátani, mert Kelemen professzor is utalt minderre, amikor a Celladamról és a Béres cseppről kérdeztem.

— Először került — kitűnő propaganda eredményeként — két közérdekű fontos szer alkalmazása súlyos, nemegyszer a nemzetközi orvostudomány egységes jelenlegi álláspontja szerint nem gyógyíthatónak gondolt betegek kezelésében. Megjegyzem, hogy a már országossá vált probléma végleges megítélésére még mindig nincs mód.

— *Vagyis ezeket a szereket autentikus kutatócsoportok eddig nem vizsgálták, bizonyító összehasonlító eredmények nem állnak rendelkezésünkre?*

— Egyetlen hivatalos szakmai lapban nem olvastam erről s úgy gondolom, elegendő szakmai kompetenciával rendelkezem ahhoz, hogy a témáról beszélgethessek. Hadd hangsúlyozzam, hogy nem egy, azelőtt csak kevés eredménnyel, vagy nem gyógyítható betegség kellő korai időpontban alkalmazott sebészi-, sugár-, vagy cytostatikus-kezeléskor akár nyolcvan százalékos gyógyulásra is számíthatunk. Így képzeltségre vall, ha valaki azt hirdeti, hogy az onkológusok cytostatikumokkal (daganat elleni gyógyszerekkel) halomra pusztítják betegeiket. Előfordul, hogy a sugárral, vagy cytostatikummal kezelt beteg ezekkel a kezelésekkal nem lévén megelégedve, a túl korán népszerűsített kezelést választja s azt esetleges kedvező alakulást az utóbb alkalmazott szer javára írja. Ami valami után történik, annak nem szükségképpen az a valami az oka.

— *Persze, jogos vitát képez a drasztikus cytostatikus kezelések ügye.*

— Az elv, hogy ezek mellőzésére kell törekedni, korszerű és helyes. Ez a megjegyzésem mindkét szerrel kapcsolatban, vagyis mindkettő figyelemre méltó, támogatást érdemlő, dicséretes.

De! Gyakorlattá válásukhoz kellő tömegű, szigorúan ellenőrzött objektív adatra van szükség. Lehetőségekre, nem kellően bizonyított elvekre nem szabad országos méretű épületet emelni. A másik megjegyzésem a betegekre, hozzátartozóikra, barátaikra vonatkozik. Hogy kilátásaikat reménytelennek ítélik gyógyulást ígő kezelésmód alkalmazása felé fordulnak, természetes. Ok nem hibáztathatók. A „helyzet” kulcsa azoknak a kezében volt, akik azt kellő ítéloképesség hiányában, vagy helytelenül értelmezett, opportunizmusból, a veszélyek felmérése nélkül, vagy azok negligálásával, elhamarkodottan létrehozták. Akik tényektől független, korlátlan lelkesedés birtokában kihasználják az avataltalan tömeg képzetlenségét, hangulatkeltséssel történő félrevezetését. Principiis obsta, sero medicina paratur, si mala per longas convaluere moras. (Idejekorán avatkozz be: ha a rossz már elharapózott, késő az orvos-ság.)

— *Kérem, hogy beszéljen féltő gondjairól, aggályairól.*

— Sok év után sincs az ismert nemzetközi követelményeknek megfelelő, akárcsak korlátozott számú betegre vonatkozó pontos, részletes, közzétett, jól ellenőrizhető, kellő szakmai kompetenciájú szakemberek számára készült adekvát dokumentáció, vagy közlemény. Ez a tény még mindig nem „kizáró”, semmi esetre sem támogat. Vannak közérdekű fontos kérdések, amelyeket sem érzelmek, sem népszerűség, sem „társadalmi nyomás”, sem népszavazás útján nem szabad eldönteni. Ez jelen esetben — amíg az említett követelmény egyértelműen kielégítést nem nyert — teljes egészében

érvényes. Nem vélemények, nem „hit” kérdéséről van szó. Ezek legyenek teljesen szabadok. De, ha életfontos orvosi, szakmai problémákat az avataltalan tömeg nyomása dönti el, az nem demokrácia, sőt, veszélyeztetés. Ráadásul, ha a veszélyeztetésnek a legmagasabb hivatali fórumok adnak utat... Ilyen és hasonló problémák eldöntésére jól felkészült, tisztességes (meg nem vásárolható, meg nem féltelített, meg nem alkuvó) szakemberek közös döntésére van szükség: vagyis az említett három T-re. Ennek negligálása, a nemzetközi szabályok és hazai szakemberek állásfoglalásának semmibevétele súlyos károkat okozó tévedés, még akkor is, ha ez a tévedés, ügyes ügyintézés eredményeként, népszerűsített eredmények túl korai elfogadásával és akár jelentős anyagi haszonnal is jár. Kérem az Olvasót, hogy erre a megfelelő időpontban gondoljon vissza, akkor is, ha jelenleg az ilyen vélemények falra hányt borsóként fogadhatatnak.

— *Miért nem tették mindezt szóvá hazai vezető onkológusaink és más szakemberek akkor, amikor ennek itt lett volna az ideje?*

— Mert egyszerűen nem kaptak szót. Ez szinte jótételezhetetlen. Ehelyett onkológusainkat az a vád érte, hogy orvosi esküjükkel szemben úgynevezett cytostatikumokkal tönkreteszik betegeik életét, azaz tudatosan ártnak nekik, ahelyett, hogy a szóban forgó ártalmatlan szereket alkalmazzák.

— *Miért nem állították etikai bizottság, vagy bíróság elé a legmagasabb hivatali szervek — melyek a még adekvátan nem ellenőrzött szerek teljes támogatása mellett döntöttek — azokat a szakembereket, akik a laikus*

többség véleménye szerint betegeiket tudatosan tönkreteszik?

— Presztizs-okokból, féltékenységből, irigységből teszik tönkre a betegeket... ez is fölróható. Azt kell mondanom: féltő, hogy akik bármilyen okból ezt a helyzetet előidézték, nem rendelkeztek kellő szakmai kompetenciával. Ennek következtében nem mertek egyértelműen állást foglalni a szakma nemzetközileg elfogadott álláspontjai mellett, hanem engedtek a társadalmi nyomásnak. Legalább egy „T” hiányzott... Úgyes rendezés következtében fel sem merült az a kérdés, ha egy gazdag tőkés állam szakembere, mondjuk bő tíz évvel ezelőtti eredménnyel alkalmazta az egyik magyar daganattellenes szert, miért nem tartotta kötelességének, hogy ehhez a szerhez minden hasonló beteget hozzájuttasson? Elképzelhető-e, hogy tíz év alatt ne terjedt volna el egy gyógyszer, amely szakemberek által gyógyíthatatlannak minősített folyamatoknak akár csak kis részét is gyógyítani tudná? Mert ott a kárhozátott itteni gátlások nem jutottak szerephez.

— *Mi a véleménye professzor úrnak az úgynevezett távdiagnosztizálásról?*

— Az orvostanhallgatókat minden orvosegyetemen arra oktatják, hogy teremtsenek emberi kapcsolatot betegeikkel. S most a televízióból, rádióból, népszerű sikerfilmekből, újságokból, sőt, hivatalos állásfoglalásokból (körlevelekből) arról értesülhetnek, hogy a betegnek — bármilyen súlyos a betegsége — nem kell a kezelést rendelő személynél megjelennie. Elég, ha vizeletmintát küld a hozzátartozó, vagy ismerős útján. Máskor egyetlen vérvizsgálatból áll a besorolás. Nesze neked orvosegyetemi oktatás... Tehát a profán közvéleményben szakemberellenes hangulatot kelteettek, melynek eredményeképpen az új szerekekkel kezelt betegeknek és köreiknek kezelőorvosokkal és a kórházi-klinikai orvosokkal kapcsolatos bizalmuk nem egy esetben megrendült. A betegek egy része ezt a külön-kezelést kezelőorvos tudta nélkül folytatja, máskor a kezelőorvosok által rendelt gyógyszereket nem használja s erről orvosát gyakran nem is értesíti. Orvosok sora vonhat le teljes jóhiszeműséggel helytelen következtetéseket az általuk rendelt szerek hatástalanságát feltételezve... s a többi. Feltétlenül szükséges kezelése maradhatnak el. Hamis adatok sora kerül forgalomba.

— *És, ha bebizonyosodna, hogy a szerek valóban csodaszerek?*

— Természetes, hogy minden tisztességes lakos lelkesedéssel és büszkeséggel venné tudomásul, ha bebizonyosodnék, hogy a szerek valóban számos betegséget, rosszindulatú is gyógyítanak. Adekvát „pozitív” tények alapján minden ellenvetőnek kötelessége lenne a csatlakozás. A folyamatosan megszűnt vezető és nem vezető szakembereknek is azonnal az ünneplők között volna a helyük. A bebizonyosodás anyagi vonatkozásai is óriásiak lennének. De előre nem szabad inni a medve bőrére: nagy csatlakozás, nagy presztizsvesztés lehetőségét is mérlegelni kell mind beföldön, mind külföldön. Arra kérem az Olvasókat, tekintsék meg e plakátot és szavazzanak az agy-ra. A tisztességes kompetens agy-ral!

Mit tesz a Mondiale?

Amatőr olasz válogatott magyar ellen

Valószínűleg futballtörténelmi kuriozitással is bír a tegnap Pakson lejátszott Magyarország — Olaszország barátságos válogatott labdarúgó mérkőzés. Eleddig ugyanis egy-egy országot képviselő amatőr válogatottak nem sűrűn mérték össze erejüket más nemzet fiaival — legalábbis hivatalos mérkőzésen nem. Lám, mit tesz Itáliában a Mondiale láza! Az amatőrökből is csapatot, mi több nemzeti válogatottat verbuváltak össze. Hogy miért éppen Magyarországon kötöttek ki, hogy miért éppen ellenünk játssza ez az újszülött olasz tizenegyes első hivatalos mérkőzését? Ez nyilván azzal függ össze, hogy nálunk néhány hónapja már nemcsak NB I-es, NB II-es, hanem amatőr liga is létezik. De van egy másik tényező is, ami miatt felcsengették az MLSZ-t az olaszok. De erről — és másról is — szóljon inkább Marco Cenciarelli, az Olasz Labdarúgó Szövetség munkatársa.

— A magyarországi politikai változásokról érkező jó hírek kétségtelenül hatással voltak ránk, ezért döntöttünk úgy, hogy az eddig számunkra eléggé ismeretlen, titokzatos Kelet-Európába jövőnk amatőr csapatunkkal.

— A hazai, valamint a dollármilliókat érő idegenlégiósok, köztük többek között brazil és argentin csillagok árnyékába, a

Az itáliaiak komolyan gondolják...

közlegő Mondiale előtt odafigyel-e a közvélemény erre az amatőr együttesre?

— Igen, van respektje hiszen valahol ezek az amatőrök 13 ezer olasz foci klubot képviselnek. A válogatottság nagy vonzerő.

— Ezek a négy profi liga alatt futballozó játékosok a coubertini értelemben amatőrök, vagy kapnak valamiféle kisebb-nagyobb kedvezményt, mint ahogy az nálunk dívik?

— Nálunk ezért a fociért nem jár az égadta világon semmi. Munkaidő után edzenek, heti két-három alkalommal.

— Meglepően kevés ez az edzésszám, nálunk az amatőr bajnokság legalacsonyabb osztályában, a körzetiben edzenek ennyit. Bár elismerem, hogy az 2–3 edzés többet érhet, mint nálunk hasonló szinten elvégzett 5–6.

— Igen, a jövőben szeretnénk elérni az edzésszám növelését az amatőr csapatoknál, én, mint a szövetségen belül az amatőröket összefogó irányító munkatárs, keresem a lehetőséget.

— Az olasz szövetség — úgy gondolom — valamiféle úttörő szerepre is vállalkozna az amatőr futball ügyében.

— Mire gondol?

— Arra, hogy előbb-utóbb az UEFA figyelmét is szeretnék felhívni, hogy netán írjanak ki valamilyen rangos tornát, kupát az amatőr nemzeti válogatottak számára.

— Ehhez előbb nemzeti amatőr válogatottak kellene. Nem titkolt célunk, hogy 4–5 országgal szeretnénk rendszeressé tenni az ilyen jellegű találkozókat, aztán a többi, a folytatást majd meglátjuk. Egyébként szövetségünk a 18 éven alattiakból is összehozott már egy amatőr válogatottat, ők már túl vannak négy mérkőzésen.

Olasz amatőr válogatott — magyar amatőr válogatott 2–0 (1–0). Paks, 500 néző. A jóval összeszokottabb, fizikai fölényben lévő — a heti két-három edzés ellenére is! — olaszok ennyivel jobbak voltak a sebtében összehívott magyar NB III-as csapatokból verbuválódott magyarok ellen. Am ami a fociudást illeti..., nos ebből a szempontból ez az olasz csapat is amatőr. Igaz, ne ironizáljunk, mert a jelekből ítélve a mi — hozzájuk képest — amatőrjeink még zöldfülűbbek.

Bálint Gy.

Ki van lépéselőnyben?

Új doppingster: Erythropoietin

Ezúttal a pandúr kivételesen megelőzte a rablót!

Svéd sportorvosok felfedeztek egy olyan teljesítményfokozó szert, amely ugyanazt a hatást fejti ki, mint a — különösen az állóképességi sportágakban — hosszú évek óta alkalmazott vérdopping. Dr. Björn Ekblom, a stockholmi testnevelési főiskola professzora kijelentette:

— Nagyon fontos, hogy a szer azonnal felkerüljön a tiltott szerek listájára.

A vérdopping lényege — természetesen teljesen leegyszerűsítve —, hogy egy bizonyos mennyiségű vért „lecsapolnak” a sportolóból, azt gondosan tárolják, majd rövid idővel a fontosnak ítélt verseny előtt visszaáramoltatják a szervezetbe. Ezzel növelik a hemoglobinszintet, felszaporítják az oxigént szállító vörösvértestek számát. Természetesen a csöppet sem veszélytelen eljárás tiltja a Nemzetközi Olimpiai Bizottság dopping szabályzata, de az igazság az, hogy egyelőre nem sikerült hatásos ellenőrzési módszert kidolgoznia senkinek sem ellene. A vérdoppingot különösen a hosszútávú futók és a sífutók alkalmazzák előszeretettel, de más sportágakban sem ritka a használata. Ekblom professzor elmondta, hogy az új doppingster az Erythropoietin hormon szintetikus másolata, és ez is a hormon nevét viseli. Az Erythropoietint már tesztelték is. Nyolc svéd sportolón próbálták ki a hatását, és megállapították: mintegy 10 százalékkal növeli az oxigénfelve-

vő képességet. Ugyanakkor használata ugyanazokat a káros mellékhatásokat okozza, mint a vérdopping.

— Tudtommal eddig még soha nem alkalmazták az Erythropoietint a sportolók — mondta Ekblom professzor. — A dopping-laboratóriumoknak mindenestre nehéz dolguk lesz, mert nem egyszerű kimutatni, akárcsak a vérdoppingot.

Dr. Arne Ljungqvist, a Nemzetközi Amatőr Atlétikai Szövetség orvosi bizottságának elnöke így sommázza véleményét:

— Azt hiszem, a tesztek nem inspirálják az atlétákat a doppingrendszer kipróbálására — mondta. — Bizonyos azonban, hogy — mint minden doppingster — ez is hamarosan ismert lesz világszerte. Lényeges eltérés viszont az eddigiekhez képest az, hogy végre egyszer mi, orvosok vagyunk lépéselőnyben.

A BEK és a KEK nyolcas mezőnye

Nentori Tirana (albán) — Bayern München (nyugatnémet) 0–3 (0–1); Benfica (portugál) — Bp. Honvéd 7–0 (3–0); Szredec (bolgár) — Sparta Praha (cseh-szlovák) 3–0 (1–0); PSV Eindhoven (holland) — Steaua Bucuresti (román) 5–1 (1–1); FC Tirol (osztrák) — Dnyepri Dnyepropetrovsk (szovjet) 2–2 (1–1); KV Mechelen (belga) — Malmö FF (svéd) 4–1 (2–0); Real Madrid (spanyol) — AC Milan (olasz) 1–0 (1–0) AEK Athén (görög) — Olympique Marseille (francia) 1–1 (0–0). Kupagyőztesek Európa Kupája: Sampdoria (olasz) — Borussia Dortmund (nyugatnémet) 2–0 (0–0); Dinamo Bucuresti (román) — Panathinaikos (görög) 6–1 (3–1); Djurgården (svéd) — Real Valladolid (spanyol) 2–2 (1–0); Partizan Beograd (jugoszláv) — Groningen (holland) 3–1 (1–0); Ferencváros — Admira Wacker (osztrák) 0–1 (0–0); Dymamo Berlin (keletnémet) — AS Monaco (francia) 1–1 (0–0, 0–0, 0–0); Barcelona (spanyol) — RSC Anderlecht (belga) 2–1 (0–0, 2–0, 2–1); Grasshoppers (svájci) — Torpedo Moszkva (szovjet) 3–0 (2–0).

Amerikai — szovjet ringrandevú

A világ amatőr öklövívásában vezető szerepet játszó országok sorába régóta beletartozik mind a Szovjetunió, mind az Egyesült Államok. Már csak ennél fogva is mindenkor külön csemegének számít a két „boksznagyhatalom” képviselőinek találkozója a szorítóban.

A legújabb ringrandevú pénteken este a Washington állambeli Spokane-ben lesz, ahol — papíron legalábbis — a vendégek vonultatják fel az erősebb csapatot. A szovjet gárdában ugyanis helyet kapott három friss világbajnok, a

szeptemberi moszkvai vb-n aranyérmes öklöző: Igor Ruzsnyikov, Iszrail Akopkohjan és Andrej Kurnyavka is.

Az Egyesült Államok szövetsége viszont az idei világ-bajnokságon részt vett amerikaiakat figyelmen kívül hagyta, s egy teljesen új csapatot állított ki a szovjetek elleni próbára. A Spokane Coliseum küzdőteréről — sajátos módon — hiányozni fognak a „kisebberék”, merthogy az összecsapást csak a felső hat kategóriában rendezik meg. Vagyis az első pár a váltósúlyban — az amatőröknél honos súlyhatár szerint 67 kg -ban — lép a kötelek közé.

Milan siker Madridban

Noha a spanyol labdarúgó-válogatott simán jutott el a jövő évi olaszországi vb-döntőbe, a nagy öröme ürom is csöppet Ibériában. A két legértékesebb európai kupában, a BEK-ben és a KEK-ben szerda után nincs már spanyol érdekesség! A bajnokok vetélkedésében az olasz AC Milan ázzal a jelszóval utazott a spanyol fővárosba, amit más vonatkozásban ismert és tanult meg a világ: no pasaran! Nos, a BEK-címvédő itáliaiak sánca valóban jól működött. A Real Madrid milánói 2–0-ás legyőzése után előnyük leendőnek bizonyult, szerda esete a Bernabeu-stadionban csak 1–0-ra kaptak ki.

— Az utóbbi évtizedben nyolc vezető edzőnek kellett felállnia a Real kispadjáról idő előtt — mondta John Toshack, a „királyi” klub walesi edzője. — Ennek az az oka, hogy a vezetés még mindig a hatvanas évek nagyszerű Real-sikereinek búvjókében él. Pedig Európa azóta kitermelt más nagy csapatokat is. Ilyen az AC Milan. Remélem, nekem nem kell felállnom...

Toshack arra utalt, egyértelműen a jobbik csapat jutott tovább. És ebben igaz van, hiszen a milánóiak remekül megszervezték védelmüket. Igaz, sokkal kevesebb támadóhajlamról adtak tanúbizonyságot, mint a legutóbbi BEK-kiírásban, amikor 5–0-lal és 1–1-gyel ejtették ki a Real Madridot. Mindössze Marco van Basten zavaró repülése okoztak gondot. Később ő is megcsendesedett. Nagyrészt azért, mert ott rúgták, ahol érték. Michel Vautrot, a visszavágó francia bírása sűrűn osztogatta a sárga lapokat, majd a 75. percben egy pirissal mutatta meg Sanchisnak, merre az út az öltözőbe. Tanulságos a sárga lapok elosztása: J. Llorente (14. p.), Hierro (69.), Sanchez (79.), illetve Maldini (25.), Tassotti (44.), Fuser (84.), Massaro (87.).

Ez a lista is jelzi, hogy a 45. percben elért Butragueno-gól után a második féldő hajrájában — a kiállítás ellenére is — a Real mindent megtett, a Milan pedig olykor túlzottan keménykedve őrizte előnyét.

A KEK-ben a holland Johan Cruyff által irányított FC Barcelona a belga kupagyőztes Anderlechtet akadékosította. A katalánok a rendes játékidőben kiegyenlítették 0–2-es hátrányukat, noha a 72. percben Henrik Andersen a mérkőzés legtisztább helyzetét hagyta ki. A hosszabbításban azután kiderült, a nyáron alaposan megerősített belga legénység erőnléte lényegesen meghaladja a hazaiét. A 95. percben Luc Nilis kapufát lőtt, majd két perc múlva Marc van der Linden betalált Andoni hálójába, és a „Barca” búcsúzott a folytatástól.

Köszöntjük GYŐZŐ

nevű olvasóinkat.

Győző a XIX. század elején keletkezett a Viktor név magyarító fordításaként. A latin Vincentiusból rövidült, amelynek jelentése „győztes”, vagyis ugyanannak a vinco igének a származéka, amelyből a Viktor lett. Ez a nap Szent Márton szerzetes napja. 1579-ben született, apja spanyol, anyja afrikai volt. Gyógyszerészetet tanult, majd belépett a domonkos rendbe. Különösen kitűnt önfegyelmzésben, a szegények szeretetében és az Eucharisztia tisztelésében. 1639-ben, november 3-án halt meg Limában. 1962-ben avatták szentté.

A Nap kél: 6.30 órakor
nyugszik: 16.25 órakor

A Hold kél: 11.28 órakor
nyugszik: 19.14 órakor

Enyhe idő, napsütés

Kellemes, napsütéses őszi idő várható, csak átmeneti felhősödés lehet, eső nélkül. A napközben élénk nyugati, délnyugati szél helyenként megerősödik. Hajnalra 5, 10 fokig süllyed a hőmérséklet és átmenetileg foltokban köd sűrűsödik. Kora délutánra 18, 23 fokig melegszik az idő.

A Városligetben szombaton nyit a műjégpálya. A belépő 20, a korcsolyázójegy 40 forint, a tíz alkalomra szóló diákberlet 280, a korcsolyaelhelyezést is biztosító szezonberlet 480, a teljes időnyire érvényes felnőtt berlet pedig 3 000 forint. A nyugdíjasberlet lényegesen olcsóbb lett: a tavalyi 1500 helyett most 600 forint. Fontos tudni, hogy a berletek átruházhatók! A városligeti műjégpálya hétköznap délelőtt 9.00-tól 13.15-ig, majd 16.00 órától 20.15-ig tart nyitva, szombaton és vasárnap 10.00—14.15 és 16.00—20.15-ig.

Déli gyümölcs — drága gyümölcs?

Az idén a szokásosnál jóval előbb megjelentek az üzletekben a déli gyümölcsök, a választék is nagyobb, az árak viszont megdöbbentően magasak s a vásárlók nem értik, miért kerül például a banán az egyik helyen 60, a másik helyen pedig 120 forintba? A Délker importálja és forgalmazza itthon a déli gyümölcsök mintegy 80 százalékát. December végéig banánból 14—15 ezer tonna érkezik, 25 százalékkal több mint tavaly, mandarinból körülbelül 5 ezer tonna, ez a múlt évinek a kétszerese. Mediterrán narancsból 10 ezer tonnát vár december végéig a Délker. Kubai narancsból kevesebb lesz, elsősorban azért, mert a vásárlók ezt csak igen alacsony áron hajlandók megvenni. Az idei szezonról szabadárú kategóriába sorolták a déli gyümölcsöket, a Délker csak javasolhat árakat viszonteladóinak. Banánt például 60 forintért tudják saját üzleteikben — a mandarint 65-ért. Ezen felül mindössze annyit tudnak tenni, hogy saját árakat időnként valamelyest mérséklék. Csúpan arra szorítkozhatnak, hogy figyelik: hol mennyiért árústják a déli gyümölcsöket s elsősorban annak szállítanak, aki elfogadható áron adja tovább s ügyelnek arra is, hogy az országban egyenletes legyen a kínálat.

Mitől rossz a kép?

Zavar a mikrohullámú láncban

Sok magyar háztartásban immár két napja csikós, zavaros, alig élvezhető a magyar tévéadások képe. A „tájékozottabbak” Kab-hegyet szidják, gyanítva, hogy a legnagyobb területet beszőró hazai tv-adótorony a „bűnös”. Valójában azonban — tudtuk meg a Kab-hegyi adó üzemeltető Veszprémi Vezetéknélküli Távközlési Felügyelőség szakembereitől, a hiba a budapesti központi adóról a jeleket Kab-hegyre to-

SZÁVAI | KALENDÁRIUM
Géza | November 3 : Ida

Idaológiai harc

Hallgasson ide,
Ida:
Kegyed nem kariatida,
Adja hát a karját ide...
Én az időt nem lopom:

Legyen a tartóoszlopom;
Tartásdíjat is fizetek
Azonnal,
Hogy ne ingyen tartson, hanem
Haszonnal.

— A búza kivételével minden őszi növényt elvetettek a mezőgazdasági üzemek, a kenyérnek való vetésből a jövő hétre csúpan a terület 4—5 százaléka marad hátra. A tavalyinál 20—25 ezer hektárral ki-

Nem őriztünk együtt ideológiát

Többször le akartam írni az elmúlt öt hónapban, hogy nem értek egyet Gadó Györggyel. Végül mindig elvettem az ötletet, sikerült elfogadtatnom magammal az együttélést más nézeteivel. Legfőbb ismerőseimet figyelmeztettem arra, hogy ez egy szabadelvű napilap.

Most is csak azért írok, mert Csík Rita szerint engem is illet Király Zoltán elmarasztalása, amelyre Gadó György egyik írására reagál. Természetesen Csík Ritának joga van Gadó György védelmére kelni, de védené nézeteit ne azonosítsa a DÁTUM véleményével. Hiszen mi mindannyian szabadelvűek vagyunk. Az újságíró — amennyiben szerkesztői engedik — saját bőrét viszi a vásárra — gondolatával, tévedéseivel, csúsztatásával. Mint ahogy most is.

Györfly Árpád

Dorogi szabadalom Angliában

Vasúti alagutak, viaduktok építésére, megerősítésére alkalmas gépsorokat szállít Angliába a Dorogi Szénbányák Vállalat. Nemrégiben ugyanis a NIKEX Külkereskedelmi Vállalat eladta az angol állami vasúti igazgatóságnak a dorogiak úgynevezett lőtöbtonos technológiájának licencét. A dorogiak eredetileg a föld alatti vágatok biztosítására dolgozták ki az új eljárást, s csak később tették alkalmassá külszíni létesítmények, például alagutak, hűtőtornyok, csatornák, várfalak, vasúti hidak, régi háztömbök megerősítésére is.

Angliában az ottani vasút megbízásából egy alagutat építettek a magyar szakemberek. Ennek során a gyakorlatban igazolódott mindaz, amit a dorogiak ajánlatukban garantáltak. Az angol partner 1,2 millió dollárért 10 éves időtartamra megvásárolta a magyar módszer licencét, megrendelte a különleges technológiához szükséges gépsorokat, berendezéseket. Az építkezéseknél dorogi szaktanácsadókat is alkalmaznak.

FIZETÉSNAPI VÁSÁR

A SZEKSZÁRDI 505. SZAKMUNKÁSKÉPZŐ
INTÉZETBEN

1989. NOVEMBER 3-ÁN 9.00-15.00-IG

A SZEKSZÁRDI SZABÓ KISSZÖVETKEZET
TERMÉKVÁSÁRT RENDEZ.

>> NAGY ÁRENGEDMÉNYEK! <<

Megrendelőlap

Megrendelem a DÁTUM c. napilapot

...példányban és kérem, hogy a következő címre kézbesítsék.

A megrendelő neve:.....

Címe: (város, kerület, utca, ltp. emelet, ajtó):.....

Az előfizetés díja egy hónapra: 200,— Ft,

negyedévre: 600,— Ft,

fél évre: 1200,— Ft,

egy évre: 2400,— Ft.

mely az előfizető személyét 1989. december 31-ig feljogosítja
díjtalan lakossági apróhirdetés igénybevételére.

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező
kézbesítőnek fizetem ki.

aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül
az alábbi címre adják fel:

Vidéken: Postahivatal, helyben
Budapesten: Hírlapelőfizetési és Lapellátási Iroda (HELIR)
Budapest, XIII. Lehel u. 10/a.

Dátum Lap- és Könyvkiadó ajánlata!

V. Horváth Mária:
Vadászsákmány — nemcsak
vadászoknak

— Politika és vadászat? — Va-
dászkerékes és vadászkerékestelen-
ség? — Volt-e helyenként jog- és
törvénytörés? — Kik vadásztak?
— Mire és hogyan? — Kik nem va-
dásztak? — Hatalom és sport? —
Természeti védelmi horror? — Kör-
körkép és kör-körkép.

Persze, sok-sok feddhetetlen va-
dással is találkozhatnak.

A Dátum című szabadelvű napi-
lap olvasói már megismerkedhettek
a sorozattal. A megjelenő könyv
még közzé nem tett riportokat és
véleményeket is tartalmaz.

Postai utánvétellel küldjük meg-
rendelőinknek. Ára: 58,— Ft

Megrendelhető:
Dátum Lap- és Könyvkiadó,

7100 Szekszárd,
Bajcsy-Zsilinszky u. 7.

APRÓHIRDETÉS

Szekszárdon, a Wesselényi utcában
kétszobás, erkélyes, összkomfortos lakás
eladó. 18 ezer forint/m². Érdeklődni: Gróf
Pál u. 2. IX. 27. 17 óra után.

Bérelnek Szekszárdon a belvárosban
20 m²-ig helységet, műhely célra telefon-
nal. Ajánlatot 17 óra után 74/11-092-es te-
lefonon.

1200-as TV-s Lada 62 ezer km-el jó ál-
lapotban eladó. Érdeklődni: 72/34-721 te-
lefonon 17 óra után.

Vállalok különböző ruházati termékek
összeállítását. Ipari gépek 2—3 hónapig
szükségek. Cím: Pálkásné, Pusztasza-
bolcs, Jókai u. 12.

Blohumuszgillszta előnyös feltételek-
kel, OTP hitelre is kapható. Érdeklődni:
egész nap Tolna, Alkotmány u. 48. Tele-
fon: 74/40—300/26 munkaidőben.

Felsőfokú gépész végzettséggel, veze-
tői gyakorlattal állást keresek Szekszárdon
vagy környékén. „Sokoldalú” jelígre a ki-
adóra.

Hosszú platós ŐFA-t vennék lehetőleg
érvényes műszakival és ármegjelöléssel.
Ajánlatokat Szekszárdon a Tolna Megyei
Szolgáltató Ipari Szövetkezet központi
fodrászüzletébe, Mészáros Istvánné férfi
fodrásznak.

Balatonedericsen Balatonhoz közel
560 négyszögöles zártkerti szőlős ingatlan,
pincével, felszereléssel eladó. Irányár:
450 000,— Ft. Érdeklődni: Balatonede-
rics, Kossuth L. u. 88.

3 szoba összkomfortos családi ház
kézpénzért eladó. 8200 Veszprém, Akácfa
u. 36. Érdeklődni: hétköznap 16—20 órá-
ig, hétvégén egész nap.

Hagyatékból származó szobabútor el-
adó. Érdeklődni a 74/40-385-ös telefon-
számon.

Megjelent!

Illés György:

A kocsmá

nem

alszik

*

Riportkönyv

Megrendelhető:

Babits Kiadó
Szekszárd, Pf.: 237

PÁLYÁZAT

„A Szolnoki Ingatlankezelő Vállalat pályázatot hirdet
műszaki igazgatóhelyettesi
munkakör betöltésére.

A műszaki igazgatóhelyetteshez tartozó:

- építőipari,
- faipari,
- felvonószerelés,
- villamoskarbantartás, kábeltelevíziós
- távhőszolgáltatási
- szállítás-gépészeti tevékenységek
koordinálása, szervezéseirányítása, szakmai ellenőrzése.

A munkakör betöltésének feltétele:

- műszaki egyetemen szerzett építész vagy építőmérnöki
végzettség,
- 5 éves üzemeltetői, kivitelezői — s legalább 3 éves vezetői
gyakorlat,
- egy idegen nyelv legalább alapfokú ismerete,
45 évnél fiatalabb életkor.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

A pályázó részletes önéletrajzát, eddigi szakmai tevékenységé-
nek leírását, bér- illetve jövedelemigényét.

A munkakör a pályázat elfogadása után azonnal elfoglalható.
Szükség esetén a pályázónak lakásmegoldásához segítséget nyúj-
tunk.

A pályázatokat bizalmasan kezeljük.

A pályázat benyújtásának határideje: A megjelenéstől számított
15 nap.

A pályázatokat a Szolnoki Ingatlankezelő Vállalat személyzeti
és oktatási osztálya címére (Szolnok, Május 1 út 10. szám) kérjük
benyújtani.

Hirdetését telefonon is feladhatja

Budapest 141-4655

Pécs(72) 41-580

Szekszárd(74) 16-277

Dombóvár(74) 66-779

Paks(75) 11-173

Tolna(74) 40-476

Gerjen(75) 37-060

DÁTUM

Kútvölgyi kárház?

Akinek kedve van hozzá, utána nézhet, tegnap az MTI 5037. számú híre valóban így írta le először a jól ismert egészségügyi intézmény nevét. Egy pillanatig sem kételkedtem abban, hogy — a lapunkban is számtalanszor előforduló — sajtóhiba valóban csak az, és nem több, de azért éreztem benne valami végzettszerűt. A hír ugyanis éppen a kormány üléséről szólt, s ezen belül arról, hogy az eddig kiváltságosoknak különleges ellátásra fenntartott kórház nyitottá válik, ezután a beteg döntésére bízzák, ezt kívánja-e igénybe venni, avagy a területileg illetékes műintézetet.

Ez utóbbi szó helyett kis híján valami rosszértelmezt használtam, ám, hogy mégsem tettem, annak is megvan az oka. Nem hiszem ugyanis, hogy a mesés Kútvölgyit kell a gyengén fölszerelték színvonalatlanságára lezülleszteni, inkább azokat kellene fölemelni. Ez persze aligha valósulhat meg, hacsak... Hacsak egyszer nem ismerjük már fel, hogy számunkra minden állampolgár élete, egészsége egyaránt fontos. Azoké pedig, akik valamilyen formában vezetnek az országot, lehet a közönség szempontjából még fontosabb, viszont őket meg úgy kell fizetni, hogy teljék belőle vakbélműtetre — luxuskörülmények között is.

Ha azután egyszer kialakul majd a helyes értékrend, bizonyára nem üt félre az MTI szerkesztőségében sem a kései órán már fáradt ujj az írógép billentyűjén, s nem lehet pszichológiai vizsgálat miatt ez ügyben a Kútvölgyi kárházba menni...

Tóttós Gábor

A New York-i Riverside Company befektető cég kapott lehetőséget a pécsi Zsolnay Porcelángyár megvásárlására. A vállalati tanács csütörtöki ülésén ugyanis a testület tagjainak több mint kétharmada szavazott a két amerikai ajánlat közül a Riverside-éra. Ebben a béreknél az inflációt 8-10 százalékkal meghaladó növelését ígérték. Az új tulajdonosjelölt a jól csengő Zsolnay névnek még nagyobb világpiacon kíván szerepet szerezni, s követni fogja az évszázados múltú gyár eddigi stratégiáját: a kézzel festett mívész dísztermékek arányának növelését és minőségük további javítását.

A lottó nyerőszámai:
2, 27, 32, 55, 86.

A Magyar Függetlenségi Párt kezdeményezésére megalakul Magyarországon az Ellenzéki Gazdasági Kamara. Az MFP már hétfőn megkezdte a tárgyalásokat a polgári pártokkal és szervezetekkel. Várják az ellenzéki pártok és szervezetek gazdasági szakembereinek jelentkezését. Cím: Magyar Függetlenségi Párt 1135 Budapest, Frangepán u. 50-56., telefon: 111-0639, 111-0893, 131-0791.

Bethlen Gábor-díjak, Márton Áron-émlékérmek

Negyedik alkalommal adták át a Bethlen Gábor Alapítvány díjait csütörtökön, az Országos Széchenyi Könyvtárban. Az alapítvány azok munkáját ismeri el, akik nemzeti értékeink és feladataink tudatosításában kiemelkedő szerepet vállaltak az ország határain belül és kívül; illetve olyan, nem magyar nemzetiségű személyeket, akik a régió nemzetiségeinek, társadalmainak közeledését, egymás kultúrájának megismerését tűzték célul. Az idén Veno Taufer szlovén költőnek és irodalomszervezőnek, az újvidéki Szelei István akadémikusnak, Turczel Lajos csehszlovákiai magyar irodalomtörténésznek és Tőkés Lászlónak ítéltek a díjakat. Ezúttal második alkalommal adták át a Márton Áron emlékérmeket is. Tizenegy külföldi és hazai szervezetet, illetve közéleti személyiséget ismertek el e kitüntetéssel: emlékérmeket kapott a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, a Svájcban működő Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, a La Coordination de L'Operation Villages roumains (Belga Falvak Szövetsége), az Egyesült Államok-beli Magyar Életért és Jövőért Mozgalom, a Kiáltó Szó című illegális romániai magyar folyóirat, Király Béla tanár, politikus, Bíró Lúcián komáromi paptanár, Gombos Gyula író, irodalomtörténész, Kende Péter szociológus, szerkesztő, Illyés Kinga előadóművész és Mark Palmer az Amerikai Egyesült Államok magyarországi nagykövete.

Első alkalommal ítéltek oda a külföldi magyar orvosok és orvostanhallgatók továbbképzését szolgáló Mentzel Katalin ösztöndíjakat, amelyeket idén öt, Erdélyből menekült orvostanhallgató kapott meg.

Első alkalommal ítéltek oda a külföldi magyar orvosok és orvostanhallgatók továbbképzését szolgáló Mentzel Katalin ösztöndíjakat, amelyeket idén öt, Erdélyből menekült orvostanhallgató kapott meg.

Tegnap rendezték meg a szekszárdi Művészetek Házában a Bietigheim-Bissingen és Szekszárd város testvérkapcsolatát rögzítő szerződés nyilvános aláírási ünnepségét.

(Fotó: Kapitány Krisztina)

Szép lenne, ha igaz lenne

Petőfi-versek Barguzinból?

„Körülvettek az álmok”

Két, 1928 óta ismert orosz nyelvű versről debreceni kutatók azt állítják, hogy azokat Petőfi Sándor írta orosz fogságban, évekkal a segesvári csata után.

Szuromi Lajos, a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem irodalomtörténésze és felesége — orosz-német szakos tanár — szerint az említett versek beható nyelvi, stilisztikai és verstani vizsgálata egyértelműen alátámasztja, hogy a versek szerzője Petőfi lehetett. Szuromi elmondta, hogy a Bajkál című burját lap a közelmúltban egy 1928-as folklór-gyűjteményben szereplő két versre hívta fel az irodalomtudomány figyelmét, s utalt az egykori legendára is, amely a verseket egy Zander nevű költőhöz fűzi, egy idegen foglyhoz, aki Szibériában, Barguzin környékén halt meg 1856 körül, tüdőbajban.

A debreceni kutatók szeptember közepén kapták meg a versek fénymásolatát, amit azóta szinte folyamatosan vizsgálnak. Igen érdekes a versek tartalma prózai fordításban is. Az „Álmok” című versé ilyesmi: „Mikor még ifjú voltam, körülvettek az álmok, szerettem őket. Magam bennük már hősnék képzeltem. Bátran mentem a harcba, szemben álnoksággal, rosszal, bűnnel, a nép híven követtem. Próféta voltam, vezér. Kivont kardommal, s a szabadság piros(?) zászlajával törtem az ósdira, rosszra, szabaddá akartam tenni a népeket. Páncélban, kezemben pajzzsal pattantam paripára, hogy röptsen emgemet, igaz ügyemért akár a halálba. De gyöngye voltam, rossz lovas, kidőltöm a tusában, pajzsom eltört, a földre zuhantam. Csak néztem a vitében küzdők után, leverten is közejük vágytam. De jaj, álmaim becsaptak.” A „Szomorú volt az életem” című vers prózai fordítása így hangzik: „Szomorú volt

az életem, reménységem sem volt benne, már a sír közeledik. Elhangzott már a Hattyúdál is. Árnyak közelednek felém, elvesztett életem képei. Tűnődöm a fájdalommal, látom, üres váz mindenki. Céljaimnak nyomát sem látom. Csak vágyak, tervek, álmok. Sorsom kín, keserű szegény. Miért volt szívem mindig heves, miért égett azokért, akiket szerettem, miért álmodoztam éjeken, hogy szent ügy hív engemet? Miért? Hiszen már látható, túl súlyos keresztet vettem fel az elbizottság idején. Mi vár reám? Csupán a sír a hideg pusztában.”

Szuromi Lajos az igen alapos verstani elemzésekre utalva megerősítette, hogy véleménye szerint e két verset csak Petőfi Sándor írhatta.

A kutató azt is kizártnak tartja, hogy a versek valamiféle ál-Petőfitől származnának, úgy fogalmazott: a forma, az alakiság, a verselés jellemzői a Petőfi-líra hihetetlen közelségére vallanak. Kutatásainak részleteit és ennek kapcsán megfogalmazott következtetéseit a Kritika januári számában nyilvánosságra hozza. A kutatók kíváncsiak várják az irodalomtudomány neves szakembereinek véleményét a szibériai Petőfi-versekről.

Holnap
számunkban
olvashatják

mi lesz
a rokkant
bányászokkal